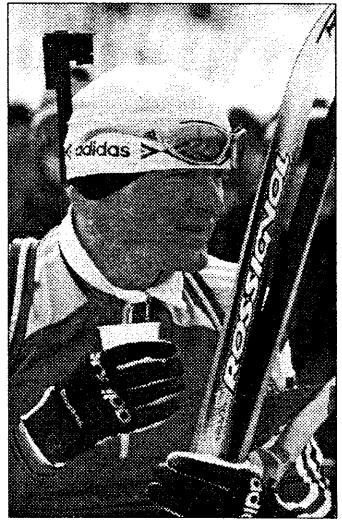

НАША НІВА

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЭТА

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пяцідзесяткі. №8 (165) 21 ЛЮТАГА 2000 г.

Абакралі Папова на 40 тысяч

**А мы пісалі, что
Чмара ня скнара...**

Калі нехта думаў, што стары дзед Васіль Стараўойтаў пасъля вызвалення спакойна ўздыхнуў, дык памыляўся. Судзьдзя Чмара спрабуе забраць у яго і паўдамы, якія той мае ў Крыме. Дзеялічага даслала ў Вярхоўны суд Крыму просьбу падтрымкаць рашэнне Кіраўскага раённага суду і перадаць у валоданьне беларускай дзяржавы прыватную маёмасьць Стараўойтава. Натуральна, герой сапрацы, старшыня багатага калгасу, ня быў бедным чалавекам, мог дазволіць сабе і крымскую дачу. Адвакат Стараўойтава Вероніка Страмкоўская таксама даслала ў Крым ліст, у якім звяртае ўвагу на палітычную прыроду працаў над Стараўойтавым і просіць суд адхіліць запыт Чмара.

Сымон Глазштейн

Дапамога — 4 дэйяры

На початак лютага на Крычаўшчыне былі 504 беспрацоўныя. За студзень сталі на ўлік 104 чалавекі. 262 з зарэгістраваных беспрацоўных атрымліваюць грашовую дапамогу, памер якой у студзені быў 3267 рублёў. Надой жа на адну карову ў Крычаўскім раёне складае сёлета 2,4 літры мала-ка ў дзень. Самы высокі паказчык у калгасе «Вядзікі Каstryчнік» — 4,2 л, самы нізкі — у калгасе «Дзяя-гавічы» — 0,5 л. Лепш бы гэтая гора-калагасьнікі былі беспрацоўнымі, чым так быдла мучыць, што яно ўжо болей і ня дойцца.

А.Кузьмін

Старонкі 6-7

Працаўнік, не хапуга

Былая дэпутатка дэмакратычнага Менскага гарсавету, загадчыца катэдры беларусістыкі Тэхналягічнага юніверсітэту спадарыня Кузьміч назірала Уладзімера Ярмошына, калі ён і не гадаў пра сваё прэм'ерства.

— У свой час я нават удзельнічала ў абрачыні яго на мэра. Ясна, што за пяць гадоў чалавек, які вымушаны працаўваць у пекле сёньняшняй улады, мог цалкам зъмяніцца, таму мае уражаныні малгі стаць састарэлі. Але пра Ярмошына няцігадавай даўніны я б сказала каротка: ён гаспадарнік. Прыйшоў у мэрыю з авіярамонтнага завода, абмінуўшы партыйную лесьвіцу. Адназначна, Ярмошын — не кар'ерист, не хапуга. Кіруючы Менскам, ён сам доўга ня меў нават прыстойнай кватэры, хоць сям'я ў яго не малая. Ён вельмі катэгарычны кіраўнік, яго пабіўліся многія. Акрамя таго, я б назвала Ярмошына чалавеком слова: калі ён нешта абыцаў, гэта выконвалася, таму дэпутаты ад беларускай фракцыі намагаліся заручыцца яго падтрымкай у складаных пытаннях.

— Якія, увогуле, адносіны меў у той час Ярмошын з беларускай фракцыяй у гарсавецце?

— Ставіўся ён да ўсіх прыязна, не падзяляючы дэпутатаў на «добрах» ды «кепскіх», спакойна ўспрымаў крытыку, выслушоўваў і намагаўся дапамагчы, а дапамагаючы, ніколі не марудзіў у прынайцца рашэння. Добрыя адносіны зь ім мела, прыкладам, Галіна Ваш-

чанка, жонка Пазнянка. Памятаю, быў кур'ёзны выпадак пры абрачыні яго на мэра. Яго прэзентаваў Лукашэнка, і дэпутаты ад апазыцыі спыталіся ў Ярмошына, як ён ставіцца да меркавання, што на беларускай мове нельга выказаць складаных думак. Ярмошын адказаў проста: «Какая чушь!» Ня ведаў, відаць, што гэтае выказваньне належала Лукашэнку.

— Ці магчыма ператварыць Ярмошына ў чалавека, які зможа супрацьпастаўіць сябе Лукашэнку?

— Ня думаю, што гэта магчыма, бо Ярмошын — не палітык. Ён адданы працаўнік: прыходзячы на працу ў мэрыю яшчэ да сёмай ранку, сыходзіў дахаты пазней за ўсіх. І нейкі лад менавіта Ярмошын у сталіцы трymаў, і шукаў вырашэнныя жыльлёвага пытання.

— Як я Ярмошына ўпłyvaў Чыкін?

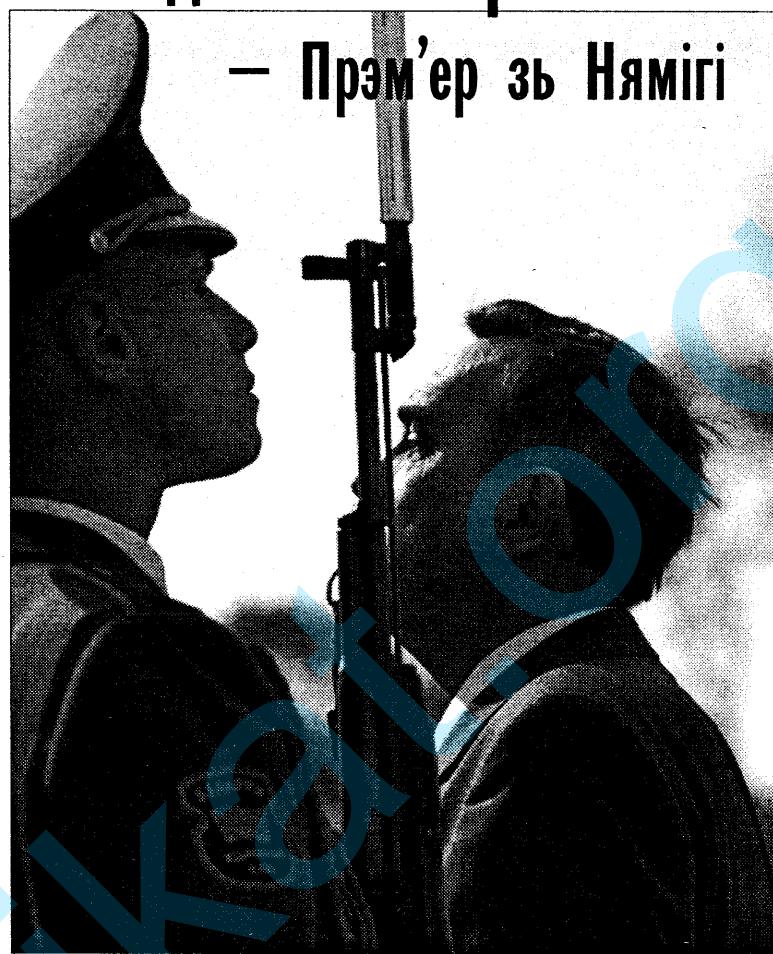
— Этага ня ведаю. Чыкін — кансерваторыя камуніст, і паславілі яго да Ярмошына вядома зь якіх прычынаў. Думаю, Ярмошын у душы не ўспрымаў Чыкіна, як і іншых падобных людзей. Увогуле, я мяркую, што Ярмошын — чалавек, які здолмы запэцакаць руки ў брудных махінаціях, чалавечны: бачыла, як ён спачувае чужому гору, і таму магу сабе ўяўіць, як Ярмошын пакутаваў пасъля трагедыі на Нямізе, у якой была, бяспречна, і яго віна. Будзем спадзявацца, ён прынясе нашмат больш карысці, чым старэйшы на ўзроście Лінг.

Гутарыў А.П.

Ад рэдакцыі. Разглядаючы асабу новага прэм'ера, мы, беларусы варожым, сочым у ім станоўчыя для сябе шанцы. Пакуль для нас гэта чалавек з адным толькі вызначэннем, панад усім астатнім — чужы. Іван Сусанін на спэце нашага «Рыгалета». А там час пакажа.

Новае Ярмо УладзіМЭР Ярмошын

— Прэм'ер зь Нямігі

У пятніцу Лукашэнка зъмяніў

прем'ера: на месца старога Лінга сеў Уладзімер Ярмошын. На 14 сакавіка, напярэдні Маршу Свабоды, заплянавана афіцыйнае зацьверджанне былога менскага мэра на новай пасадзе. Гэтак Лукашэнка хоча стварыць імітацыю пераменаў, каб людзі, паспадзяўшы на абаўленыне, ня выйшлі на вуліцы.

Ці можна ад Ярмошына ча-
каць нечага лепшага? Апазыцыя
катэгарычна заяўляе, што нічога.
Ужо хаця б таму, што ў нашай
краіне ўсё вырашае адзін чалавек.

Вінцук Вячорка, напрыклад,
ня верыць у здольнасць Ярмошы-
на дабіца реальных пераменаў у
краіне. З прызначэннем новага
прем'ера В.Вячорка ўпершыню, як
признаўся, зъяўляў увагу на на-
цыянальны склад ураду.

Ярмошын — яшчэ адзін расе-
ец у найвышэйшых эшалёнах.
Замяталін, Латыпаў, Чумакоў,
Стражай, Шымаў — усе яны род-
дам не зь Беларусі. Ці яны за нас
разумнейшыя? Ці праста па
нейкім непісаным законе губерн-
скія ўладары мусіць быць вялі-
карасейцамі? Выразна тутайшы
чалавек з загадкава-балтыйскім
прозвішчам Лінг у гэты шэраг ня
улязіў. Але, зь іншага боку, што
нам было ад ягонай тутэйшасці
і смачнага креольскага «ч» у яго
шаблённых выступах? Да таго ж,
знаёмцы Ярмошына цвердзяць,
што стаўлены новага прэм'ера да

беларускай мовы не благое...

Незразумелае стаўленне
У.Ярмошына да дэмакратычных
прынцыпаў: адъёзная фігура яго-
нага намесніка Чыкіна ўсё блы-
тала. Няясна, хто зь іх у каго быў
пешкай. Кажуць, прыстаўлены
шэры кардынал Чыкін кіраваў палі-
тычным жыццем сталіцы, а
Ярмошын займаўся выключна гас-
падарчымі пытаннямі. Аднак на
усіх дэмантрацыях пратэсту пры-
сутнічаў: мо ў нечым і пераканаў-
ся?

Ярмошын маладзейшы, у эка-
номічных поглядах ліберальней-
шы. Кажуць, што Ярмошын зусім
не палітык, таму яго Лукашэнка
і прызначыў — але зноў жа, апал-
ітычнасць Ярмошына можа стац-
цай той шырмай, за якой ён зможа
ціхама рабіць крокі па лібераліза-
цыі эканомікі, бо за съпінай —
палітычнае алібі. Кажуць такса-
ма, што на Ярмошына спэцслуж-
бы маюць доўгі съпіс дробнага кам-
прамату.

Галоўнае ж, чаму Ярмошын не
праціўнік Лукашэнка — Няміга.
Для народу ён назаўсёды застанецца
прем'ерам зь Нямігі. Дый па-чал-
авечы гэтую кроў ён заўжды будзе
памятаць і сабе дакараць. Пасъ-
ля той трагедыі Ярмошын папрас-
іць ў адстадуку, але Лукашэнка яго
нічога не пусціц, магчыма, ужо прыглі-
даючыся да кандыдатуры. Ведаю-
чы: чым слабейшыя рукі, тым ца-
лайшшая галава.

Анатоль Прасаловіч

СЪПІСАНЕ Ў МУЗЭЙ

У Менску адчыняюцца адразу два новыя музеі

Беларускае кіно канчатковая стала аўтэктом. Нічога не адбы-
ваецца ў ім, затое зь ім дзеюцца
дзіўныя рэчы. Даставака згадаць
нідаўнью адстадуку старшыні
Саюзу кінематаграфістаў і тое,
што за ўесь мінулы год не было
знята ніводнага фільму. Ні доб-
рага, ні дрэянага, праста нівод-
нага. Можа быць, беларускае
кіно адышло ў гісторыю? Ці не
пра гэта съведчыць адкрыцце ў
Менску новага музею?

Яшчэ адзін музэй разьмясці-
ціў ў майстэрні Заіра Азгура.
Складаная асаба — Азгур.
Ягоны Багушэвіч у Жупранах

кожнага разу ўражвае, калі пра-
яжджаеш старым Віленскім трак-
там. Вынайдзены Азгурам штамп
валявой асобы і адточанае да
драбніц партрэтнае падабенства...
Уявіце сабе, што майстар Азгур мог
увасобіць у сваім шаблённе любога
чалавека. Напрыклад, зрабіць на
замову жонкі якога-небудзь слаба-
вольнага п'яніцы ягоны бюст, у
якім зачуханы мужычонка перат-
вараўся ў Нэрона. Партрэтнае пада-
бенства пры гэтым ідэальнае. Хто
ведае, можа п'яніца, гледзячы на
такі бюст, падняць бы галаву і ру-
нуць на вялікія справы...

Два новыя музеі — тэма старонак 9 і 11.

2 3 УСЁЙ КРАІНЫ

Барацьба за гарэлку

Магілёўскі галоўны начальнік Дражын паведаміў, што хутка зъменяць дырэктара Магілёўскага лікёра-гарэлачнага завода. Гэта стала вынікам адкрытага ліста старшыні Клімавіцкага райвыканкаму, пра які мы паведамлялі. Тады было неразумела, каго абвінавачваў вэртыкальны і хто перашкаджаў яму добра працаўца. Цяпер усё зразумела. І хаця камісія заводу праверылі, недахопаў не знайшлі, але дырэктора зъняць трэба. Гэтак працягваецца барацьба за «хлебнае» крэсла. МЛГЗ — з рэдкіх прадпрыемстваў, што даюць прыбытак. Ранейшы дырэктар, Міхail Белавусаў, прапаноўваў, каб завод урад забраў з абласнога падпрадкаванья і вызваліў ад мясцовых падаткаў. Абласныя ўлады гэтага не пачярпелі.

Сымон Глазштэн, Магілёў

Пабіў дачку

Люты выпадак быў у Чэркаве на вул. Ленінскай. Ч., быўшы ў надзвычай моцным узбуджэнні, збіў сваю яшчу не дарослу дачку на горкі яблык, так, што дактары «Хуткай дапамогі» ў машыну несылі яе на руках. Цяпер участковы разъбіраецца.

А.Кузьмін, Крычаў

Каго баяцца, таго й душаць

На паседжанні камісіі, якой кіруе палкоўнік Замяталін, вырашылі пакуль не рэгістраваць Партыю БНФ. Летась у съежні лукашэнкаўцы прынялі норму, паводле якой у назвах партыяй і арганізацыяй забаронена ўжываць слова «народны» і «нацыянальны». Сойм Беларускага Народнага Фронту мусіў удакладніць назуву, зьвёўшы яе да праста «БНФ», без расшифроўкі.

Аднак рашэння пра перарэгістраванне Партыі БНФ і Грамадзкага аб'яднання БНФ «Адраджэнне» партыя так і не дачакала. Вінцук Вячорка ўжо заявіў, што партыя мае дастаткова досьведу падпольнай працы, але пацвердзіў, што партыя будзе дабівацца перарэгістрацыі. Як вядома, большасць партыяй, у тым ліку і КХПБНФ, прайшлі перарэгістрацыю без перашкодаў.

Б.Т.

17—18 лютага ў Вільні адбыўся міжнародны сэмінар, прысвечаны систэмам мясцовых выбараў, які наладзіў МЗС Літвы. На сэмінаре быў і намесынік старшыні БНФ Вячаслаў Січык. Пад час візіту ён сустракаўся сі старшынём Выбарчай камісіі Літвы сп. Вайгайскасам, амбасадарам Швэції сп. Варго і намесынікам міністра замежных справаў сп. Ігнатавічусам. Завітаў ён і ў віленскую рэдакцыю «НН».

— Выбарчы досьвед Літвы цікавы. Але наколькі ён дапасоўны да нашае сітуацыі цяпер, калі ўлада адмовілася ад перамоваў наконт зъменаў у выбарчым законе?

— Апазыцыя зрабіла ўсё дзеялі, каб сесыі за стол перамоваў з уладамі. Эўропа не разумее, чаму рэжым ня можа выканаць тых мяккіх ўмоваў, якія ставіць беларускую апазыцыю: вызваліць палітвязняў, дасцуп да мэдыяў і сфармаваць выбарчы камісіі з узделам усіх палітычных партыяў. Але нават гэтак мяккі ўмовы былі растаптанаі Лукашэнкам.

— Якія прэзідзіі БНФ да лукашэнкаўскага въфіціялнага кодэксу?

— Мы хацелі ё, каб выбары адбываліся па працярыйнай сістэме, з партыйнымі сіпісамі (усе наше суседзі маюць менавіта гэтакія выбарчыя сістэмы). Но павод-

14 лютага ў Берасці некалькі дзясяткаў маладых людзей выйшлі на шэсьце ў цэнтры гораду, раздаючы бел-чырван-белыя сардэчкі й віншаваныні-вялянінкі; напрыканцы шэсьцея маладафронтайцы ўтварылі «палаючыя сэрца» са сівечкамі. Пачалося ўсё з падачы заявы ў гарыканкам старшынём берасцейскага Маладога Фронту Сержуком Бахуном з просьбай дазволіць пікет на рагу Пушкінскай і Карла Маркса, у цэнтры гораду. Але ўлады сказалі «не» і прапанавалі

Фота /REX-PhotoMedia

АКЦЫЯ ЛЮБОВІ: ПА УСЁЙ КРАІНЕ

правесыці акцыю на стадыёне «Будаўнік» на ўскрайку Берасця. З такім посыпехам можна было б «святкаваць» на могілках у месчную ноц. Таму, нягледзячы на рызыку, вырашылі праводзіць у цэнтры без дазволу. Абышлося.

У Магілёве ў ноц з 13 на 14 лютага ў парку імя Горкага з'явіўсяя вялізны, 2x3 мэтры, транспарант «Я люблю Беларусь!», які быў зінтынты толькі ў аўторак. Мясцовая незалежніцкая моладзь наладзіла вечарыну з конкурсам на «лепшую пару-2000», а Малады Фронт прайшоўся сівочтойнай калёнай па цэнтральнай вуліцы Леніна да Дому Саветаў — калі 30 чалавек з бел-чырван-белымі сэрцамі на грудзёх раздавалі людзям віншаваныні, а пасля сфаграфаваліся пад нацыянальным сіягам на фоне помніка правадыру. Усё прашло спакойна, і нахват міліцыянтаў, што падыходзіў да вяслага шэсьцея, сышоў задаволены, з сардэчкам, ды больш не чапляўся да маладых.

У Бабруйску такое ж шэсьце скончылася яшчэ больш прывабна. Там хлопцы і дзяўчыні з Маладога Фронту, «Краю», «Грамадзянскага форуму» з бел-чырван-белымі сымбалямі й гітарамі прайшлі шэсьцеем ад мясцовага паштамту да п.п. Перамогі, дзе селі замкнёным ланцугом у форме сэрца, жартавалі, сипявалі песьні, танчылі. Міліцыя нікога не чапала, але здымала на камеры.

У Гомелі больш за 20 мала-

дафронтайцаў выйшлі на пікет ля «ДК мясцове прамысловасці».

У Горадні на дазволены ўладамі масавы пікет пад бел-чырван-белым сіягам выйшлі прадстаўнікі Маладога Фронту, мала-даграмадоўцы і маладыя хрысьціяне-каталікі. Раздавалі адмысловыя віншавальныя каляндарыкі і ўлёткі; сацыял-дэмакраты на-дзялялі ахвотных прэзэрваты-вамі, а хрысьціяне гутарылі з за-цікаўленымі пра любоў чалавечую й Божую; у мэднынтытуце студон-там зладзілі беларускую дыскатэку.

Самым масавым з абласных цэнтраў было сівяцаваныне Дня Валянціна ў Віцебску. Тутэйшая NGO «Сёмая грань» разам з мала-дафронтайцамі ѹсацял-дэмакратамі атрымала дазвол на трохгадзінны пікет ля філярмоніі. Моладзь праща на плошчы паставіла сцэну з добрым гукаўмажненнем, і з 14 да 17 гадзін пад беларускую й замежную музыку пра-водзілі конкурсы ды віншаваныні. Міліцыянты, якія сипярша безвынікова спрабавалі затрымаць Барыса Хамайду за раздачу газеты «Выбар», потым самі ж узялі ўдзел у розыгрышы прызёр.

У Маладечне на мясцовай пешаходнай вуліцы — «брадві» — некалькі дзясяткаў маладафронтайцаў запалілі сівечкі і скандавалі «Жыве Беларусь!». Хто зь мінакоў адказваў «Люблю Бела-

русь», таму давалі прэзэрватывы.

У Баранавічах Маладому Фронту забаранілі 13 лютага агульнагарадзкую беларускую дыскатэку — майляў, эпідэмія

грыпу.

У Наваполацку Дзень Валянціна адзначылі студэнцкай вечарынай у ПДУ, а ў Ваўкавыску ў моладзі атрымала цудоўнае «палаючае сэрца».

У менскай «акцыі любові» ўзялі ўдзел каля 500 чалавек. Людзі сабраліся на пляцы Якуба Коласа а палове на шостую ўвечары. Менш як праз паўгадзіны на-тойў моладзі, крычучы лёзунг усіх закаханых «Жыве Беларусь!», прыйшоў да засынжаных прыступак пляцу Парыскай камуны. Стаяў гармідар, мігцелі электрычныя сэрцайкі, зівінелі званочки... Хапуну не было, скіны ня лезлы. Но ўсе былі закаханыя й мірныя людзі. БТ паставіла Малады Фронт у прыклад БПСМ за арганізацыю Дня закаханых. «Акцыя Любові» не меркавалася як рэпетыцыя да «Маршу Свабоды» й «Дня Волі». Магчыма, нешматлюдная яна атрымалаася, бо арганізаторы падкрэслівалі яе непалітычныя характеристы.

Бел-чырван-белыя сэрцы, званочки і сівечкі сталіся паўсюднымі сымбалямі 14 лютага. Сёлетняя «Акцыя Любові» — ці на першая масавая агульнабеларуская кампанія без адзінага затрымання.

Павал Севярынец, Але́сь Ляўчук, Сымон Глазштэн, Віктар Мухін

НЕ НА ЧУЖЫХ УМОВАХ

гатовы ўдзельнічаць БНФ у парлямэнцкіх выбарах

ле прамой, беспартыйнай систэмы ў парлямэнт пройдуць тая ж вэртыкальныя сікі, у руках якіх знаходзіцца ўсе ўлады й інфармацыйныя рычагі. Які сэнс легітымізація сваім удзелам рэжым на загадзя несправядлівых выбараў? У гэтых умовах БНФ бярэ на сябе ролю кансалідата ўсіх альтыкушэнкаўскіх сілай, каб не дапусціць легітымізацыі гэтак званых «палатак».

Мы гатовыя да перамоваў з тым, каб адкарэктаваць Выбарчы кодэкс, вызначыць з ролія Вярховага Савету ці іншай формаю парлямэнт краіны. И пасля таго гатовыя ѹсаці на выбараў. Каб усе палітычныя суб'екты былі ў аднолькавых умовах. Вось жа за Выбарчым кодэксам і функцыямі парлямэнту ўсё спраўа і стала. А парушэнне лукашэнскімі ўсіх папярэдніх дамоўленасцяў з АБСЭ, ігнараванне апазыцыі робяць немагчымым наш ўдзел у выбараў.

— Як Вы ацэньваеце апошнюю акцыю апазыцыі ў Менску? Якай іх канчатковая мэта?

— Я вельмі становуча ацэн-

ваю апошнюю акцыю Маладога Фронту ў вэтэрнай Аўганістану. Цікава, што яны былі ўхвалены на «Советскай Беларуссіі» і «Вячэрнім Мінскам». І гэта ўжо на хітрыкі. Сёньня сітуацыя дасягнула крытычнай масы: разумныя людзі больш ня могуць бязглупда падпрадкоўвацца рэжыму, які вядзе краіну ў тупік. Зірніце — у рэжыму не атрымліваеца піваднае публічнае акцыі. Пад час гэтак званага «унсанорднага амберкавання» дамовы з Расеяй нават міліцыянты ѹ курсантамі вайсковых вучэльняў галасавалі адкрыта «супраць». Таму рэжым і байцца ціяпер хоць якіх парагаўкаў галасавалі адкрыта «супраць». Піваднае публічнае публічнае акцыі на рэжыму, які ўсё больш выглядзе на акупацыйны. Парагаўка — рыхтавацца да выбараў на прымальніх умовах. Нарошчваць замежнапалітычную актыўнасць, каб не дапусціць інкарпарацыі нашай краіны ў Расею, не даваць падставаў для легітымізацыі лукашэнскай сістэмы. Мата-мінімум: уядзеніе працягненія выбараў на падставе падпрадкоўвацца.

— БНФ, разам зь іншымі партыямі, на выбараў ў «палату прадстаўнікоў» на пойдзе?

— На гэтых умовах — не. Прынамсі, будзем рабіць ўсё, каб не пайшла ніводная з дэмакратычных партыяў. А што да прыватнага ўдзелу кагосьці з апазыцыі? Іншай — гэта на хінай півадніцтве раней, дык падала тады, мабыць, такую аўтаву, што патрабуеца ёй мужчынскія цели, з якога яна сама ўжо вырабіць, зылепіць тое, што ёй канкрэтна патрэбна, і вывучыць за свой кошт, навучыць нейкім адмысловым манерам ды гэтак далей, а потым будзе распарацца гэтак вырабленым мужчынским целам дзяля задавальненія ўласных патрэб. Адным словам, халіва. Дык тая паненка атрымала цэлую торбу лістоў, якую й прынесла на півадніцу, каб пахвалицца. Камісарай вываліў гэтую купу нават не на стол — на свабоднае крэсла, з якога яна пасыпаліся на падлогу. Дарчы, саме ім там месца. А далей тая паненка вывела, як яна сказала, «зборны вобраз» сваіх карэспандэнтаў. І першое, што яна зазначыла, было: гэта беларус.

Затым я назвала таксама сярэдні век (гэтаму цяляці ў сярэднім ажно 28 гадоў!), рост і вагу (атрымала 190 см і 85 кг). Потым да нацыянальнага пытання яны ўжо не варочаліся, але тая прыкрасыца, якую я пасып'і адчучу, пераўзыла, мабыць, нават ўсё тое, што даводзіцца перажыўцамі гадамі.

...Спрадвеку вядзенца так, што жанчына мае больш даска-налае цела, а мужчына кампен-сует гэтыя свой мінус моцнасцю свайго духу, сваім інтэлектам, уменнем сфармаваць пры любых умовах сваю індыві-дуальнасць. Мужчынам можа называць сябе толькі той, у каго ўжо завершаны працэс самідэн-тыфікацыі, хто ёсьць валадаром самога сябе і падпрадкоўвацца

лісты ў рэдакцыю

Бяз дрэваў — газавая камэра

Вельмі абурае тая вар'яцкая апантанасць, з якой у Менску апошнім часам вынішаюцца дрэвы. Замест таго, каб на пару мэтраў перанесці ўбок якую драціну, — выразаюць дзясяткі дрэваў. Замест таго каб сіекчы галіну, якая замінае, пад сякера ідзе цэлае дрэво. Іншы раз здаецца, што гораду даведзены плян па дрэвнархтоўцы. Тыя ж дрэвы, што а

на гэтай зямлі адно толькі Богу. Аморфнае ж рэчыва, якое само падпісваецца ў тым, што яно — нуль, і ласкава дазвалне вырабіць з сябе тое, што патрэбна некаму іншаму, — такое рэчыва ня ёсьць мужчынам. Тым больш горка, што такую непрыстайнасць вынеслі на съвет Божы пад найменьм «беларус». Калі ў нас сапрауды замест мужчынай пераважаюць такія вось мужчынскія цэлы — тады нам, як нацы, гамон.

XX і ранейшыя стагодзьдзі ўсе скроўбы быті стагодзьдзямі п'зных калектыўаў людзей, стагодзьдзямі дзяржавай. XXI ст. будзе першым за ўсю чалавечую гісторыю стагодзьдзем індывідуальнасцю. Калі ж мы, беларусы, з-за нейкіх вонкавых абставінай або з уласнай дуры, здолныя быць толькі марыянэткамі ў чылісці ўмелых руках, дык тады нам месца ў XXI ст. проста няма. Тады, мабыць, правільна будуюць сатанінскі аб'ект пад Баранавічамі.

...Успамінаю, як некалькі гадоў таму адзін прамоўца, які таксама вызначае сябе беларусам, сказаў, што наш народ *коёлы*. Ну, ня можа быць, падумаў я тады, гледзячы на мажнае дагледжанае цела гэтага ўмелага прамоўцы. Вось жа ён ужо найперш сам усім сваім выглядам сабе пярэчыць! Мацак, дый толькі! А нашыя хакеісты, а наш доблесны амон...

Але ж, мабыць, ня ўсё мы тады ведалі. І пра тое, што тады ўжо, пачуна, былі на ўсю моц запушчаныя нейкія адмысловыя мэханізмы, якія робяць людзей кволымі, не забіраючы ім прытым ні сантымэтраў, ні кіляграмаў. І што наш магутны прамоўца здольны будзе толькі прылюдна расыпіцца сваіх халуёў ды выконваць распаряджэнні, якія даюцца яму з па-за межаў краіны. І што нашыя самы лепшы ў съвеце амон восьміе камяні ды будзе штурміць іх у безабаронную младзь, у тым ліку ў дзяячут. Што адна нам будзе надзея на наш хакей, бо іншыя віды спорту з-за зьядненія дзяржавы мы пабачыць ня зможам. І вось ён, вынік гэтае карпатлівае працы: на падлозе, пад ногамі ў Камісарава...

Аляксандар Урбановіч, Гомель

Акцыя «Беларуская Салідарнасць»

З ініцыятывы Кансэрватуў-на-Хрысціянскай Партыі БНФ З.Пазыняка і Ю.Белен'кага ў Беларусі началася акцыя «Беларуская Салідарнасць» — збор подпісаў за незалежнасць Беларусі пад зваротам да АБСЭ, ААН, амбасадараў ЗША і Вялікабрытаніі не прызнаваша падпісанай беларускім і расейскім урадамі дамоўы або стварэнні саюзной дзяржавы.

У гэтым звароце ёсьць такія радкі: «Мы супраць расейскіх імпэрскіх замахаў на жыццёвый інтарэсы нашага народу, імкнення асміляваць, разъвяць беларускую націю па абшарах Расейскай Фэдэрэцыі. Мы ня хочам быць закладнікамі геастратэгічных і эканамічных інтарэсаў расейскіх палітыкаў і алігархаў. Мы ня можам зымірыцца з магчымасцю зынікнення пэрспэктыўы існавання і разъвіцця незалежнай, свабоднай Беларусі, і такіх людзей у нас шмат, таких большасць».

Ужо сабрана каля 10 тысячай такіх подпісаў. З'явітаемся з просьбай да ўсіх грамадзяніні Беларусі падтрымаць акцыю «Беларуская Салідарнасць», уступаць у грамадзянства Беларускай Народнай Рэспублікі, удзельнічаць у іншых акцыях, накіраваных на абарону незалежнасці і выйсці на сяюткаванье Дня Волі 25 сакавіка.

Капановіч В., Захарэвіч С., Менск

НЕ ВУЧЫЦЕ «ВУЧОНЫХ», СПАДАР ВІК!

Наша АБСЭ праехала па абласных гарадах, правяла сустрэчы, каб распавесці пра эўрапейскае самакіраванье ды іншыя дэмакратычныя рэчы. Асабіста Х.-Г.Вік наведаў толькі апошніе — гарадзенскае мерапрыемства, якое адбылося 18—19 лютага. Сказаў уступнае слова: маўляў, вы тут бліжэй да гэтай самай Эўропы, вам і карты ў рукі. Трэба візузу, зі вёскі дэмакратызація прараз самакіраванье...

Слухаць было каму: вялікай колькасці чынавенства і прадстаўнікам усякіх грамадзкіх ды партыйных арганізацый. Паседжаныне адбывалася ў вялікай залі аблыканкаму. Гэткі сход уладаў ды апазыцыі на мясцовым узроўні.

Прабачце, але адразу — пра традыцыйную лыжку чагосьці. Промоўцам дадумаліся даць мікрофон толькі пасля абеду. У прыбіральні не было, як заўжды, мыла і паперы. Зрэшты, апошнія ўвогуле не прадугледжанае. Прывіральню рамантавалі разам з заляй да меркаванага ў траўні 1999 г. «агульнапарлямэнцкага сходу» з узделам тав. Селянінёва са таварышы. Дзеля рэваншу ў горадзе, дзе калісьці была дабіта Рэч Паспалітая і беларускія ашвары былі далучаныя да Рәсей. Дык вось, у кабінках сцены пакрылі пліткай, але не прыматаў дыркі для рулек, нахват цвіка для газеты няма. З гэтага вынікае, што плянавалася: маскоўская госьці будуть рабіць толькі сюю, г.з.н. піць, не закусваючы.

Спачатку начальства выпусціла тав. С.Чубрыка ад Наваградзкага райсавету. Ён удала распачаў стамбульскай цытатай з Лукашэнкі наконт місіі АБСЭ. Затым важка зазначыў, што ўсё гэтыя іхныя захады адносна самакіраванья — усюго толькі «прадаўжэнне рэней начавата працэса, ужэ ваплашчонава ў жыцці». Далей ён паведаміў пра падвышэнне ролі сельсаветаў, пра вулічныя камітэты, пра старастаў, якіх наваградзкае начальства назы-

вае ўпаўнаважанымі. У канцы дыпламатычна падкрэсліў: у вас свая свацьба — «Эўрапейская хартыя самакіраванья», у нас свая. У насельніцтва гэткі своеасаблівы монталітэт, што вяша хартыя тут асабліва не прыдатная.

З дакладчыкам почала зъедліва дыскутаваць апазыцыйная галёрка. Самакіраванье на вёсцы — гэта блеф, гавораць. «К сажаленю, эта не блеф», — адказаў тав. Чубрык. Чаму польскую школу не дазваляеце адчыніць у Наваградку? «Польскае насяленне у нас, к сажаленю, малачысьлена», — адказаў, але дэпутаты, маўляў, пароюцца з народам — што рабіць. Гэх, таварышы чубрыкі! Беларускага ж насельніцтва ўжо хапае, але Лукашэнка так «параўся», што школаў, напрыклад, у Горадні беларускіх няма!

Вялікую цікавасць выклікаў мэр мястэчка Пасваліс зь Літвы сп. Г.Гегужынскас. «Пабеларуску не магу, па-літоўску мае сэнсу», — сказаў ён, — таму буду па-расейску, хоць мы началі забываць словаў». «Шчасльвія», — уздыхнула галёрка. Начальства адно сцягала зубы. Расказаў ён пра сваю мэрюю, раду з 25 чалавек. Усе ад партыяў, былых камуністаў — мінімум. Расказаў пра адміністратыўную рэформу. Што газэты ўсе прыватныя, і апазыцыі ня траба дамагацца ў дзяржавы, каб надрукавалі.

Начальства слухаць, як апраўдвае разам з дзялкай Амэрыку, хаця яшчэ памятае, як пры ССР уся Горадня — сталіца лепшай сельскагаспадарчай вобласці — зъезділа ў суседнія Друскенікі па каўбасу. Немец з АБСЭ сп. Я.Кляус пахваліў: Літва вельмі хутка развіваецца.

Чэх сп. Т.Ірса — мэр з Будзёўцкага краю — расказаў пра дэцэнтралізацію ў Чэхіі. Гаварыў па-ангельску. Па-расейску мог бы, «але цяжка», бо «10 гадоў не гаварыў». Малады мэр, які зарабляе сабе на жыццё, але мае букіністичную краму прыватную.

Вясна ідзе. Марш Свабоды, Дзень Волі, Чарнобыльскі Шлях. «Наша Ніва» будзе першай пісаць пра ўсе гэтыя падзеі.

Падпісны цуд

У Беларусі з'е ўнікальная эканамічнай систэмай пуды здараўца раз-пораз. Гэткі цуд адбываецца і з падпісай на «Нашу Ніву». З 1 сакавіка ў раздробным продажу газета падаражжае до 100 рублёў за нумар. Адпаведна падаражжае і падпіска — на палову. Але пакуль ня складзены новы падпісны каталог, можна падпісацца за старыя кошты. Менчукі могуць гэта зрабіць да 23 лютага — на сакавік-чэрвень. Жыхары іншых месцаў краіны маюць шанец падпісацца на красавік-чэрвень за старыя кошты, пакуль на поштак вялікія новыя каталёgi. Хто не палянуеца схадзіць на пошту ці ў шапік, дзе афармляюць падпіску цяпер, той заашчадзіць пару соцен грошей. Газэце ж гэта ў страту ня пойдзе, бо ўсю розніцу ад падвышэння коштава так і так забираюць сабе друкары і пошта.

Таму мы райм аформіць падпіску на нашу газету на другі квартал, да канца падзіннікі, ужо цяпер, у лютым, па старых коштак, і райм гэта зрабіць загадзя таксама тым, хто мае падпіску да канца сакавіка.

Падпіска за старыя кошты каптует: для менчукі ў шапік ці краму «Белсаюздруку» на 4 месяцы, сакавік-чэрвень — 944 рублі (на кожны месяц — 236 рублёў). Калі ж набываецца газету ў тым самым шапіку і плаціць штотыдня, дык гэта Вам абыдзеца ў 1700 рублёў.

Звычайна на пошце ці ў «Белсаюздруку» на красавік-чэрвень — 768 рублёў (на месяц — 256 рублёў). Калі ж забавіцца й не падпісацца цяпер, дык у сакавіку гэта Вам абыдзеца ў пайтара разы даражэй.

Дык падпісвайцесь! Падпісны індэкс 63125. Падпіску на «НН» прымаюць на любой пошце, у любым шапіку «Белсаюздруку».

Паляк сп. Т.Вроніца з Сойму. Гаварыў нашым вертыкальшчыкам пра «філязофію ўлады» (!), цытаваў Папу! Маўляў, калі ўлада — самамета, яна круціцца, як машына, без ніякай карысці, толькі з рызыкай нанесці шкоду... Тады яго спыталі, ці закладаюць у іх у гарадзкі бюджет 10% грошай у выглядзе «штрафа з грамадзянінам», як гэта ў нас? Паляк не зразумеў, начальства таксама маўчала. Затым сп. Вроніца зарыентаваўся крыху, расказаў пра падатак за ўтрыманье сабак, а таксама пра «карту гжывен» — штрафы, якія спагаюць муніципальная паліцыя. Але гэта, маўляў, невялікі сумы, пазабюджэтныя сродкі. Тут начальства пачало рапантам абурацца: няма ў нас такога!

Мэр Ліды сп. У.Малец. Дарэчы, малады і вельмі эўрапейскага выгляду. Гэта міжвілі звязвае ўвагу, бо часцей у нашых мэрах надта бачныя ўчорашия вясковыя брыгадзіры, аграномы, заатхнікі. Ен хацеў сказаць вельмі шмат пра рэгіональнае эканамічнае разъвіццё, так што перакладчыкі не паспявалі ўсё пераказаць замежнікам: французам, немцам, амэрыканцу. У Лідзе сапрауды справы большемні. Ёсьць супольныя праекты з немцамі. Аднак усё сапавала лідзкая апазыцыя: чаму газэту не дазваляеце зарэгістраваць? чаму, каб малако і тварог купіць, траба паўтары гадзіны мадзець у чарзе?..

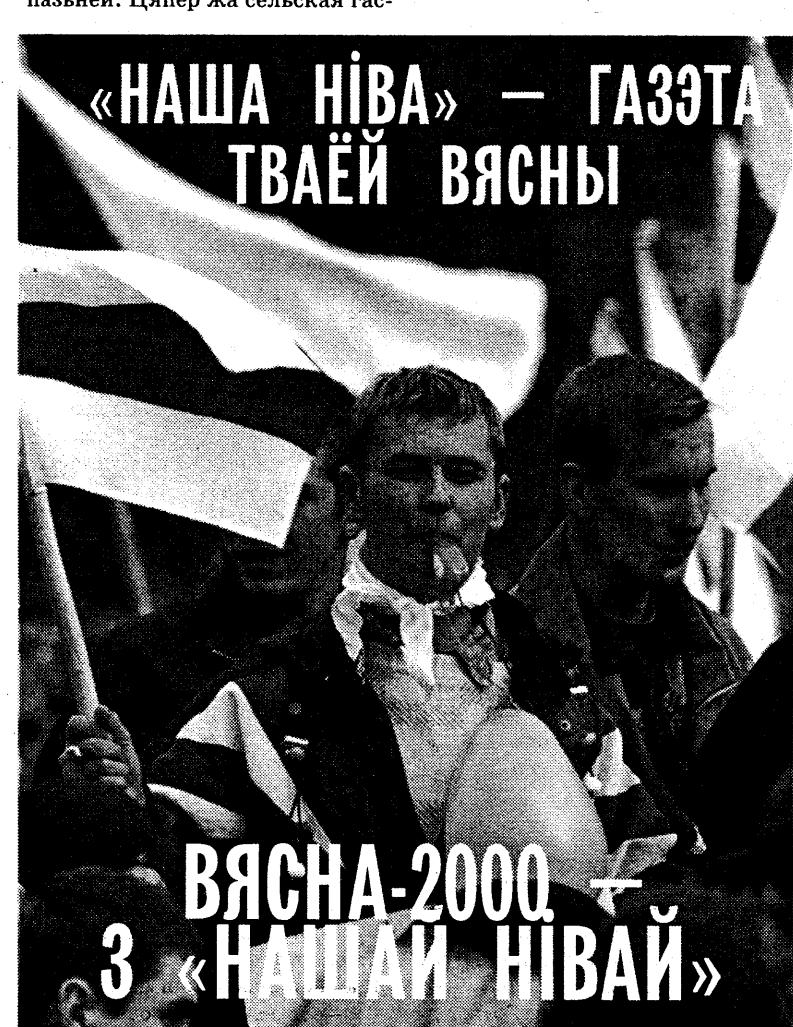
Псыхалагічна кульмінацыйным момантам стаў выступ С.Домаша — галоўнага апазыцыйнага палітыка на Гарадзеншчыне. Ен прайшоў усе прыступкі ўлады ў вобласці. Быў мэрам Ліды, затым — Гарадні, кіраваў аблыканкамам і абласным Саветам. Стаў сябрам Прэзыдыму ВС. Перад ім сядзелі ягоныя ўчорашия падначаленія. Ен распачаў з таго, што Гарадзеншчына заўжды была моцная эканамічна. Дзякуючы таму, што саветы са сваімі калгасамі прыйшли на 20 гадоў пазней. Цяпер жа сельская гас-

падарка апынулася на мяжы выживання. Вярнуліся сталінскія часы: дзяржава забірае ў калгасаў збожжа, мяса, малако — ніжэй сабекошту. У крамах — нармаваныя продаж прарадуктаў. Краіна зробленая закладніцай «непрадказальнаі Рәсей». Паводле звестак ААН, Беларусь мае ўзворень жыцця жабрацкіх краінаў — 1 даляр на чалавека ў дзені. А тым часам у суседнія Літве, дзе цяпер апрацоўваецца толькі 40% земляў, лішкі збожжа: сябе корміць і нас гатова...

Чынавенства маўчала, унурӯши галовы. Адно падрыхтаваўся тав. М.Прысада, загадчык аддзелу аблыканкаму. Пачаў дакладчыка біць лічбамі: у вяшыя часы, маўляў, спад у эканоміцы быў яшчэ большым, а мы цяпер выпраўляем вяшыя памылкі... Рэальна я кіраваў менш за год, адказаў Домаш, да прэзыдэнцкіх выбараў, потым уся ўлада апынулася ў руках аднаго чалавека. У спрэчку ўступіў пэнсіянэр: ня ганьце нашых ідэалаў! Ну і жывіце ў гэтым сваім щасці, як у тэлерэкламе: без дзяяцца за сталом, але са скваркай ды з чаркай, невядома з якой бутэлькі наліванай! — махнуў рукой працоўца.

У прыгожы нямецкі рай усіх перанёс часова сп. Р.Нольман з Бону. Вельмі вялікі, дарэчы, аматар сабак. Там нават сабакі адгукаюцца на родную мову, а не на расейскую! Там саводода займацца любой прадпрымальніцай дзейнасцю! Там падатковая інспекцыя не трасе фірму кожны месяц, а толькі раз у 4—5 гадоў! Каб зарэгістраваць фірму, там досыць 10 хвілін! Яшчэ і крэдыты даюць пад 1—2%. Там не «грамадзянін службы дзяржаве», а наадварот — «дзяржава стараецца служыць грамадзяніну». А гэта ў Нямецчыне другі паводле важнасці пастулат пасыла Біблейскіх, дыдактычна зазначыў заходні немец, з якога праменілі дастатак, савода і дэмакратыя.

Сяргей Астраўкоў

ВЯСНА-2000 —
3

4 ЛЮСТРА ДЗЁН

спорт

Лыжнік са знаёмым тварам

Учора ў Раубічах у чарговы раз пракладалі «прэзыдэнцкую лыжню». Лукашэнку чакаў народны аркестар зь вялізным бубнам і ўзмоцненас ачапленыне ўнутраных войскаў.

Спачатку была арганізаваная камандная эстафета, якая складалася з пяці этапаў — «3 мужчыны, 2 жанчыны». З чыста лукашэнскай камандой спаборнічалі 10 іншых: Саўміну, БДУ, прадпрымалікай і, ясна, аховы галоўнага лыжніка краіны. Першая жанчына з каманды Лукашэнкі, замарудзіўшыся, ледзь не запарола ўесь спектакаль, і перамога памахала крылом перад тварамі БДУ-шнікаў, але Аляксандар Рыгоравіч, які пабег апошнім, герайчна вывёў сваі наперад.

Удзельнічаў Лукашэнка і ў асабістым забегу на 5 км. Які ні

махалі палкамі дзесяць далёка ззаду найлепшыя лыжнікі краіны, і дурні, нарэшце, уразумелі, з каго малаўлася постаць на пяцічай купюры: Рыгоравіч быў першым і тут. Нейкі насуплены бэзінавец заўважыў, што Лукашэнка толькі тым і займаецца, што на лыжах ганяе, бо летась прыйшоў да фінішу другі. Праўда ж у тым, што мінулай зімой першы прыйшоў ахойнік першага прэзыдэнта, такія ўжо ў ахойнікаў абавязкі, і падобны вольнасці дазваляюцца толькі ім. А можа проста хлопец перабаршчыў...

Анатоль Прасаловіч

ПАМЁР БУБНАЧ «КІРПІЧОУ»

Пасля месячовай паўзы, звязанай са студэнтскімі вакацыямі, былая «Рэзэрвацыя», а цяпер — «А-клуб» прадводзіць шэраг вечарынаў на ўсе густы.

З пятніцы на суботу бэтэшны «Абіок» адзначаў там сваё пяцігодзідзе пад музыку «Каліюгі» і «Пастскі-рэптуму» ды неўтайманівскі скокі прыступных. У ноч з суботы на недзелью ж меўся адбыцца гіп-гоп-гард-коравы сэйшн з удзелам раскрученай расейскай банды «Кірпічі» — мы яго анансавалі. Аднак піцерская госьці не зявіліся: літаральна за дзень да выступу, 18 лютага, у іх памёр бубнач Яўген «UJ» Назараў, якому ледзь пераваліла за 20. Масы, як заўжды у падобных выпадках, вынеслы свой прысуд: нерадоз. Гэта пры тым, што «Кірпічі» лічыцца самай радыкальнай антынаркаманская групай на аштары на аштары былага СССР, а іхны гіт «Тарчы, підарас: ты здохнеш» змусіў, бадай, не аднаго падлетка кінць падсунуты старэй-

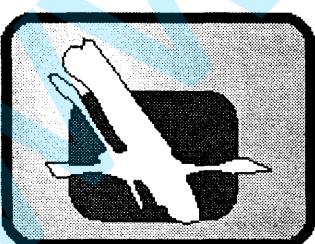
шымі прыяцелямі шпрыц. Прывезд «Кірпічоу» у новым складзе адсунуты на два тыдні: ужо ўплочана, як той казаў.

Не абышлося і бязь іншых урэзай: на вечарыне не праспявалі ніводнай кампазыцыі на беларускай мове. Адзіны наш гурт «Сонца Мао», які надоечы выпуслі свой першы дэма-альбом «Демо-2000», зь невядомых прычынай быў зняты з праграмы. Цікавымі ж падаліся «Куклы» зь «Мінском у огні» побач з «Грозным у огні» гурта «Чудоплан», дзе хлопцы заклікаюць Расею паказаць сваё аблічча сусветнае тэратысткі.

Анатоль Урюковіч

Б Т В А Ч Ы М А Б Е Л А Р У С А

ні слуху, ні віду

Нешта ня бачна, каб БТ варушылася з нагоды хуткага зъяўлення айчыннага канкуранта. Хрусталёу, ужо месяц як прызначаны на прыдуманую для яго пасаду генэральнага прад'юсера, маўчыць, як партызан. Чуткі пра буйны рост колькасці праграмаў ня спрайджваюцца: ані добрых сваіх, ані пакупных. Нават больш-менш прыстайна замены зъяўленым з эфіру «Гіт-параду» і «Добраму вечару, Беларусь» не назіраеца. Усё басконцы «дакументальныя экраны».

На гэтым фоне адзінай праграма, што прагрэсует, — суботнія «Панарамы». Праўда, прагрэсует неяк па-свойму. Віртуальны ўзел у ёй апазыцыйных палітыкаў народнага чалавека ня можа прывесці да думкі пра пачатак свабоды слова. Ну, спытаюцца ў іх нешта пра нешта, дадуць у эфір пару фраз выключна ў запісе — ды сваімі камэнтарамі так нагрузяць, што ў не зразумела, на што

той апазыцыйнэр у кадры мільгаў. Так што самы прагрэс назіраеца ў тым, што з кожным разам вядучаму Казіятку ѡдаеца яшчэ больш зъедліва скрывіцца пасля сваіх чарговых кіпінаў на адрес Лябедзькі, Статкевіча ці, тым больш, Васіля Быкава.

А ў гэту суботу яшчэ й вельмі ідэялічна цікавы сюжэц прайшоў. Пра «дабравольна-прынудзіцельны» савецкія дэмантрасці, што мусілі дэмантраваць усенародную падтрымку рэжыму. Па кадрах і на скажаш, калі зъяўлялося было — на агульных плянах што ёсьць серп-молат на сцягах, што няма, а чырвань і зеляніна тая самая... Акаваеца, бюракратычна-ідэялічны СССР сам рухнуў — «як і тра было чакаць». А вы ж усё казалі, што гата Шушкевічы зь Віскулёў вінаватыя!

Арцём Лук'яновіч

Роваравая дарога Астравец—Гудагай

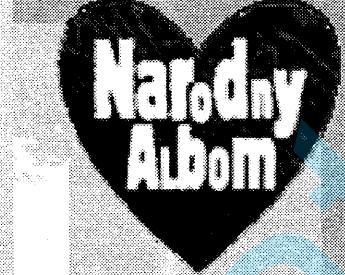
У Астраўцы ўпершыню за ўсю ягону гісторыю началі будаваць пры дарозе з райцэнтру на станцыю Гудагай роваравую дарожку. У мясцовым ДЭУ неабходнасць яе растлумачылі так: аўтобусы ходзяць рэдка, а людзям трэба дабрацца на працу ў бяспечныя.

Мар'ян Вянгроўскі

дзевяць быць

Народны альбом на радзіме

Кампанія, якая стварыла «Народны альбом», так шмат ездзіла па замежжы, што мы ўжо зъяўляліся: ці не давядзенца адно чытаць рэцэнзіі пра альбом у польскіх газетах ды слухаць аповеды нешматлікіх шчасліўцаў, якім пашанцавала трапіць на замежныя выступы? Ці не пакінулі нас музыкі, як той вайсковец на ўчастніка Надзен'ку? Не, не пакінулі — нарэшце і на менскіх мурох ды слупах зъявіліся анонсы з знаёмым сэрцайкам, эмблемай «Народнага альбому», які прагуць 26 лютага 19-й у канцэртнай залі «Менск». Кошты на квіткі сягаюць трох з паловай тысячаў.

«Цмокі»

23 лютага а 19-й гурт «Цмокі» запрашае ўсіх ахвотных на свой дзень нараджэння, прэзэнтуючи праграму «Уваход вольны». Увайсіц тра будзе на Карла Маркса, 31 (філфак), у аўдыторыю 113. Пра цану квітка кажа назва праграмы. Басіст гурту — аўтар «НН» Андрэй Скурко.

Джаз з Вільні

24 лютага а 19-й у Менску віленчуکі-джазмэні граюць сваю праграму «Neda & VJQ». Назоў патлумачыць вельмі проста: Neda — гэта імя вакалісткі ды флейтысткі Нэды Малунавічутэ, а VJQ — абразвітура «Вільня джаз квартэт», які складаецца Вітаутас Лабусіс (саксафон, сінтэзатор, пэркусія), Алег Малақаедаў (піяніна, клявішы), труба, пэркусія), Леанід Шынкаренка (бас-гітара, пэркусія) ды Гедымінас Лаўрынавічус (бубны, сінтэзатор, пэркусія). Імпрэза адбудзеца ў Доме афіцэраў.

Кусія), Алег Малақаедаў (піяніна, клявішы, труба, пэркусія), Леанід Шынкаренка (бас-гітара, пэркусія) ды Гедымінас Лаўрынавічус (бубны, сінтэзатор, пэркусія).

Імпрэза адбудзеца ў Доме афіцэраў.

Джаз у Вільні

Тымчасам у блізкую Вільню з двума канцэртамі прыяжджае славуты на ўесь сьвет польскі джазавы трубач Тамаш Станькі, той самы, што стварыў цэлы музычны накірунак — free jazz. Калі парупіцца, дык 22 і 23 лютага можна патрапіць на ягоныя выступы ў Тэатры на Пагулянцы (дзяціні — Расейскі драматычны). Мабыць, разам са Станькам заходзіць сыграць і іншыя зоркі, напрыклад, бубнач Таракаў з колі

шняга трыва ГТЧ, які цяпер у згаданным тэатры дырэктаруе.

ТВМ пра мову

Гарачая палеміка пра «мова-абарончы дыскурс», што разгарнулася на старонках «НН» і хваліх «Свабоды», распаліла цікавасць да агульнабеларускай навуковапрактичнай канферэнцыі «Закон аб мовах: вынікі і перспектывы», якую ладзіць ТВМ 26 лютага ў Доме Літаратара а 10-й.

Інтэграцыя

У Беларускім калегіуме гэтым разам чытаюць лекцыю пра інтэграцыю. Аляксандар Смоляр, колішні дысыдэнт, а цяпер дырэктар Фонду Стэфана Баторыя (гэта польскі адпаведнік нашага былога Фонду Сораса), распавядзе беларусам пра досьвед єўрапейскага дынамічнага і пра тое, што краіны Эўропы звязаліся да захавання сваіх аўтэнтычнасці. Лекцыя «Нацыянальная ідэнтычнасць і інтэграцыя Эўропы» адбудзеца 29 лютага а 18.30 у бібліятэцы імя Янкі Купалы (вул. Харужай, 21).

Кнігі ў Палацы

22—24 лютага ў Палацы масціцтваў — VII міжнародны кніжны кірмаш, самы буйны ў Менску. Працуе з 10-й да 17-й.

Трак-трайл

26—27 лютага Стайкі, што пад Менскам, будуть трэсціся ад шалёнага рыку магутных матораў. Вялізны грузавы аўто паймачца на выніпераціі праз ірвы ды бугры, раскідаючы з-пад колаў каменны ды балота. Гэта трак-трайл, чэмпінат СНГ ды другі адкрыты чэмпінат Беларусі па гонках на грузавіках. Спаборніцтвы пачынаюцца а 10-й раніцы. Уваход на прыроду вольны. Тым, хто набудзе праграмку, абяцаюць шанец выйграць аўтамабіль. Шкада, што на «МАЗ», а звычайні легкавік.

Баскетбол

23 лютага пад дахам менскага Палацу спорту залунаюць блакітна-чорна-белыя трыкалёры. У паўфінальным турніры чэмпіянату Эўропы сустракаюцца зборныя Эстоніі ды Беларусі. Гульня пачынаецца а 19-й. Можна прайсці раней ды паглядзеца на гульня Дзіцячай баскетбольнай лігі: 14.30 РУАР (Менск)—СДЗЮШАР-5 (Магілёў); 16.00 СДЗЮШАР-10 (Менск)—СДЗЮШАР-9 (Гомель).

Алесь Кудрыцкі

Мэнорка й Барсэлёна

На гішпанскім востраве Мэнорка ідзе выставка 30 абраозу з Мастацкага музею. Пасля выстава пераедзе ў Барсалону, Ібісу ў Валенсію. Беларускі абраз жыцця-ядрасны і зразумелы для заходняга вока, бо нават праваслаўныя абразы ў Беларусі часта малаўвалі паводле каталіцкіх канонаў. Новая выставка іконапісу ідзе і ў Менску ў Мастацкім музеі. Палова экспанатаў толькі-толькі адрастатаўраныя. Праз два гады, калі дабудуюць новы корпус, увесь стары, мяркуеца, аддадзуть пад экспазіцыю старога беларускага мастацтва.

Ю.Б.

Вечарына Канеўскага

Кінатэатар «Зымена» наладзіў вечарыну памяці рэжысёра-дакументаліста Адольфа Канеўскага, аўтара 60 фільмаў пра майстроў народнага і прафесійнага мастацтва. Сярод іх стужкі пра актрысы Тацяну Мархель, баліарыну Інэсу Душкевіч, сылаваку Данчыкву. За фільм «Гудзёлка» пра беларускія цымбалы Канеўскі атрымаў у 1987 годзе прыз за лепшую рэжысюру на этнаграфічным фэстывалі ў Канадзе. Яго лічылі адным з лепшых дакументалістаў Эўропы. На наступным тыдні ў «Зымене» — рэтраспектыва фільмаў паводле твораў Васіля Быкава.

Юрась Барысевич

За 6 км ад селіща Харсэнай чачэнцы зьбілі чарговы расейскі вэрталёт. Экіпаж і дэсантынты атрап загінулі. Пра гэта паведамій камандзір Штойскага накірунку Гамзат Гілаеу. Расейскі міністар Рушайлай маршал Сяргеев пацвердзілі гэты факт. У вэрталёце былі 15 чалавек.

Вось ужо колькі дзён там ідзе бой за безназоўную гару вышынёю 2075,9 м, якая пануе над хрыбцінаю даўжынёй у 12 км. Ва ўмовах высакагор'я расейцы пачуваюцца няўпэўнена. Сама складана ідуць бай ў ваколіцах Дуба-Юрту. Ніякага посьпеху расейцы за два тыдні тут не зайнмелі. Усяго пад Аргунскую цясьніну ужо зъехаліся 93 тыс. расейскіх вайсковуцай. Паводле расейскіх звестак, чачэнская сілы складаюць цяпер 8 тыс. бай-коў.

Кар.

НАПАД НА БЕЛАРУСАЙ

У горадзе Граеве ў Падляскім ваяводстве Польшчы 19 лютага адбыўся напад на грамадзян Беларусі. Паліцыя затрымала нападнікаў. Пра гэта паведаміла Беластоцкае радыё.

А было так. На вул. Каперніка стаяла машына «Nissan», у якой сядзелі чатыры беларусы. Да машыны падышлі чатыры паліякі, адзін пастукаў у шыбку і запатрабаваў гарэлкі і цыгарэт. Нашы адмовілі, адзін пры гэтым склаваў кашаль з грашымі пад сядушку. Заўважыўшы гэта, паліяк бэйсболь-

ным кіем разьбіў шыбку і пачаў біць

уладальніка грошай. Астатнія нападнікі, растроўшчыўшы шыбкі, ужылі кастэты. Нашы пачалі лямантаваць. Паліякі адбегліся на пару мэтраў і сталі закідаць іх каменем. Гэтым часам пражджаля патрульная машына, якая забрала ўсіх нападнікаў. Згодна з інфармацыяй паліцыі, ім ад 19 да 23 гадоў, усе — жыхары Граева.

Горад Граева знаходзіцца на заход ад Беластоку, з 15 студзеня 1940 г. быў райцэнтрам Беластоцкай вобласці БССР.

Сяргей Максімовіч

Эмігранты

Адзін з найболыш папулярных спосабаў не плаціць падаткаў — перабрацца на «падатковы рай». Гэта і зрабіла Клаўдзія Шыфер, пераехаўшы ў Манака. Аднак мясцовыя падаткавыя інспектары наклалі на яе штраф, бо паводле мясцовага заканадаўства трэба знаходзіцца ў краіне на менш як 183 дні, а Шыфер летась правяла менш за 27 дзён. Яна на першай: так, мадэльёр Карл Лярфельд за тых ж грахі быў пазбаўлены права на жыхарства ў Манака і асуджаны на 9 мільёнаў кары.

Аляксей Ганецкі

ПРЕЗЫДЕНТ, ЯКІ ЎМЕЎ ПЛАКАЦЬ

Другі тэрмін прэзыдэнцства Біла Клінтаны падыходзіць да заканчэння. З уварваньнем у гонку кангрэсмена Макейна яе вынік пачаў здавацца не такім ужо наперад вырашаным — «чалавечны» Макейн мае шанцы даць пытлю занадта «палітычна правільному» Элу Гору ў выпадку, калі выйдзе ў рэспубліканцу пераможцам. Клінтан жа ў любым разе сыходзіць непераможаны. Чаму амэрыканцы адначасова так шмат ганілі свайго лідэра ды так моцна давяралі яму?

«Палітыка трохкунтніка» — так, бадай, лепш за ўсё будзе называць стыль кіраваньня Біла Клінтаны. У ніжніх кутах знаходзіцца рэспубліканская ды дэмакратычная партыі, што нястомна варагуюць паміж сабой, а сам Клінтан сядзіць на вяршыні. Дакладней, спрабуе ўседзець, бо яму мулка ды даводзіцца балянсаваць, каб не зваліца. За гэтас балянсаваныя Біла жорстка крытыкуюць з усіх бакоў: маўляў, прэзыдэнт апошній у сувеце супэрдзяржавы ня мае права быць цэнтрыстам, які ідзе на кампрамісы, ён мусіць выклікаць супернікаў на дубой, ён не павінен вывучаць сацаптыстыні, каб дзейнічаць адпаведна настроям большасці, а накіроўваць націю на новыя шляхі, абтрасаючы з ботаў пыл старых звычак ды закасынелых традыцый. Не цэнтрысты, маўляў, звольнілі рабоў ды вывялі Амэрыку з Вялікай дэпрэсіі.

Сапраўды, Біл Клінтан праз ўсё сваё прэзыдэнцтва спрабуе дзейнічаць, не зважаючы на лінію фронту паміж дэмакратамі ды рэспубліканцамі. Нягледзячы на ўсё сваё красамоўства, Клінтан радка скіроўвае свае словаў супраць ворагаў, пакідаючы без адказу

іхных піліпікі.

Амэрыканцы ацэнваюць Клінтану-прэзыдента ў Клінтану-асобу па-рознаму. Першага, які асасыюеца зь ніzkім бесправаў, малой інфляцыяй, ростам прыбыткаў ды адсутнасцю бюджетнага дэфіцыта, падтрымліваюць каля 60% выбараў. Тых, каму даспадобы другі, адно ablічча якога выклікае ўспамін пра шматлікі скандалы, ці не ўдвяя меньш. Узгадваюць ўсё, пачынаючы з таго, як Клінтан нібыта загадаў адкладаць рэйсы ў аэрапорце Лёс-Анджеlessu, пакуль над ягонай фрызурай шчыраваў цырульнік на борце прэзыдэнцкага авіяляйнера, і канчаючы сусьветна відомымі прыгодамі з кабетамі ды фальшывай прысягай. Хоць калі папраўдзе, дык хоць Клінтану і рабілі фрызуру, самалёты лёталі па раскладзе, а што тычыцца Поля Джоўн ды Монікі Лявінскай, дык невядома, хто тут больш амаралыны — Дон Жуан з Белага дому ці пуртане-рэспубліканцы, якія данеслы найдрэннейшыя падрабязніцы прэзыдэнцкіх прыгодаў у кожную сям'ю, так што бацькамі даводзіліся адно чырвaneц у адказ на пытанын іхных дзетак.

Ёсьць іншыя, менш разрэклімаваныя, але больш сур'ёзныя прэтэнзіі да Біла Клінтаны. Ён, які з гонарамі кліча сябе «адукаваным прэзыдэнтам», так і на здолеў давесці да канца рэформу систэмы амэрыканскай адукациі. Дзіраваўшы дахі, спарахнелія падлогі ды амаль што антыкварная мебля — гэта карціна амэрыканскай школы ў вялікім горадзе, ўзятая не з галодных 30-х, а з заможных 90-х.

За спробу дазволіць гомасексуалістам служыць у амэрыканскай арміі больш за ўсіх Клінтану крэтыкуюць, як ні дзіўна, самі гомасексуалісты. Клінтан не зразумеў ўсёй кансэрватыўнасці вайсковай систэмы. Ягоная, у прынцыпе нядрэнная, накіраваная на эмансыпацию саціяльной меншасці ініцыятыва прывяла да яшчэ большай дыскримінацыі геяў.

Клінтан дамогся забароны на продаж некаторых відаў паўаўтаматычнай зброя ды новых амбіжаваньняў на гандаль пісталетамі. Хаця ён і прыбраў гэтыя небяспечныя цацкі з вуліц, але нажыў сабе новых ворагаў у асбах вісковых жыхароў, якія былі проста разъюшаныя такім нахаб-

Несъядомы француз

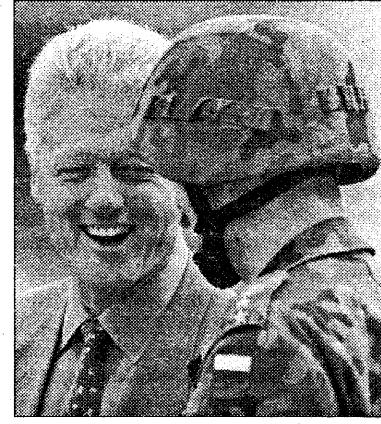
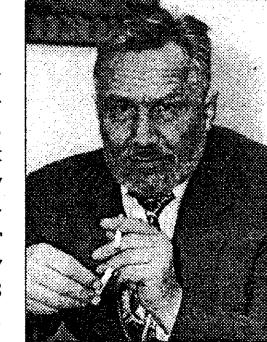
Між супэрзоркай электроннай музыкі Мішэлем Жарам і французскім дэяржаўным культурным інстытуцыямі ўзьнік канфлікт. Кампазытар-выкананіца выкарыстаў у кружэлцы жывыя чалавечы голас, але, як прызналі эксперыты, у тэкстах, што часам пераходзяць у тарабаршыну, ангельскіх і арабскіх словаў больш, чым французскіх. Таму Жара залічылі ў катагорыю «нефранцузскіх» выкананіцаў. Як відома, у Францыі існуе ліміт: 40% песень, што гучыць на радыё ці ў тэлепраграме, мусіць быць на дэяржаўнай мове. Цяпер творы Жара былі выключаны з абароненай катэгорыі. На думку абуранага кампазытара, у выніку яго творы цяпер лягчэй будзе пачуць па радыё дзе ў Гішпаніі, а не на радзіме. «Пачаўшы з абароны спэцыфікі, яны скончыць сталінізмам», — пратэстуе ён і зъбіраецца ў бліжэйшы час зладзіць канцэрт у Інтэрнэце, дзе яму не перашкодзіць дэяржаўны закон.

У ноч на мінулу нядзелью ў расейскім Сьветлагорску (Калінінградская вобласць) ад інфарту памёр вядомы расейскі палітык, былы мэр Санкт-Пецярбургу Анатоль Сабчак. Пра нябожчыка згадвае Аляксандар Дабравольскі, заснавальнік Аўянданай Грамадзянскай Партыі:

«Мы пазнаёміліся зь ім у 89-ым, калі нас абраў дэпутатамі Вярховага Савету ССР. Найбольш ён мяне ўразіў як звышкавалікінаны юрист і чалавек, які я не можа маўчадзь. Яшчэ да пачатку паседжанняў Сабчак узвяяў набалелую усім проблему зъменаў Канстытуцыі. Гэта ён першы голасна загаварыў пра адмену славутага 6-ага артыкулу — «кіраў-

ЧАЛАВЕК РЭВАЛЮЦІІ

Пайшоў з жыцця Анатоль Лупынос — рамантык украінскай нацыянальнай рэвалюцыі, змагар, вялікі сябар Беларусі. Пайшоў, як жыў — бяз грошай, кватэры, праціскі й пансіі, нават бяз пашпарту. Але ён бяз страху і дакору. Першы свой турэмны тэрмін ён атрымаў трацякурснікам у 1956-м за пратэст супраць савецкага ўварваньня ў Бугоршыну — 6 гадоў. Усяго ён правёў у вязніцах 23 гады, але пасль выгадаваць шэсць дзяцей. Быў сярод арганізатораў экалагічнага юнароднага руху ў 80-х, пасль — дэпутатам парламэнту. Быў легендай ўкраінскага нацыянальна-вызвольнага руху: арганізоўваў УНА-УНСО, быў асабістым сябрам Гейдара Аліева, фігураваў у чачэнскім франтавым фальклёры як «белы аксакал», абараняў кіеўскія цэркви ад расейскіх праваслаўных. Пры гэтым, успамінае журналістка Тацяна Сынітко, мог пазнаніць ёй у Менску з Раством ды дзіве гадзіны чытаць уласныя вершы. Ён быў чалавекам рэвалюцыі, ён памёр зачусу, як чалавек рэвалюцыі.

ным ігнараваньнем права на ахову свайго жыцця й маёмысці.

Клінтан праваліў рэформу систэмы аховы здароўя, а Паўночнаамэрыканскія пагадненінне аб вольным гандлі прывяло да таго, што амэрыканскія фабрыкі началі «зъбігаць» у Мексыку.

Дык чаму Клінтан утрымаўся на пасадзе? Чаму не атрымалася імпічменту паслья справы Лявінскай? Відаць, у спрэчцы паміж вялікімі памылкамі ды маленькімі посьпехамі амэрыканскага прэзыдэнта перамаглі апошнія.

Біл Клінтан не дазволіў звычайнім амэрыканцам адчуць сябе пакінутымі сам-насам са сваімі проблемамі.

Ён шырока расчыніў дзверы прэзыдэнцкай адміністрацыі для супрацоўнікаў з чорным колерам скуркі. Клінтан працягнуў праз кангрэс закон, які дазволіў маладым бацькам браць большыя адпачынкі дацелямі. Ён увёў усеагульную вакцынацыю дзяцей — яго палюбілі за гэта бацькі малечы. Бацькі большых дзяцей хвалююцца наконт выхаваньня ў дзецах маральных каштоўнасцяў ва ўмовах, калі на зранак пануе гвалт ды ніглізм — Клінтан кладзе тэлевізійнае лобі на лапаткі, прымусіўшы ўсесці абавязковую систэму рэйтингаў. Кожнай праграме ці фільму даецца пэўны код у залежнасці ад таго, колькі гвалту ды сэксу ў ім. Але Клінтан на гэтым не спыняеца і пісьне на Кангрэс, каб правесці закон, які патрабуе ўстаноўкі V-чыпу (ад слова violence — гвалт) у кожным новым тэлевізора. Гэта прылада здольная распазнаваць тэлекод, выключаючы гук ды выяву, калі дзіцё пажадае

паглядзець забароненыя бацькамі перадачы. Каб зыніці злачыннасць, Біл Клінтан знайшоў сродкі на ўтрыманье 100 000 дадатковых паліцыянатаў ды знайшоў грошы на дадатковых школьніх кансультантаў па наркотыках.

Клінтан рабіў ўсё, каб дзяцей, што ён нічым ня горшы і ня лепши за простага амэрыканца (магчыма, скандалы нават дапамаглі яму ў гэтым), што яму баліць тое, што бацькі ягоным суайчыннікам. Біл Клінтан не баяўся паказваць гэтыя боль. Калі амэрыканцаў напаткоўвала агульнацыйная бяды, яны кожны раз чулі ў тэлевізары знаёмы спакойны голас ды бачылі съязнікі ў вачах свайго прэзыдэнта.

Вынік — два тэрміны, якія ён вытрымаў на пасадзе і рэпутація ўсё ж добрага, нягледзячы на ўсе скандалы, прэзыдэнта, з якой Клінтан, мабыць, застанецца ў гісторыі. Для нас жа ён будзе другім паслья Ніксанам прэзыдэнтам USA, які наведаў Менск, і першым — з афіцыйным візитам.

Алесь Кудрыцкі

6 ТЭМА

РУЙНАВАНЬНЕ

У Ракаўскім прадмесці Менску зьнікае яшчэ адна старасьвецкая камяніца

Гэты дом цікава глядзеўся з калішняй Замкавай вуліцы. Калі ты крок за крокам набліжаўся да яго, ён то вызіраў з-за іншых будынкаў, то прападаў. І толькі, было, выйдзеш да скрыжавання Замкавай і Дзімітрава, як ён раптам раскрываўся цалкам. І рабіў уражанье саліднае будынкі. Хоць, калі ѹсыці зъверху, са Шпальернай, ён здаецца карузылкам са стрэшаку-ярмолаку ў засені старых дрэваў. Па вясне ён убраўся ў бязава шумавінне, а пад восень плаکаў кляновым лісьцем. Калі яшчэ школінкам я прамінаў яго, дык міжволі думалася, што ў ягоных таўшчэзных мурах поўна таямніцаў.

Дзімітрава, 3. Гэты будынак XIX стагодзьдзя — былая сынагога. Як і належыць юдэйскім бажніцам, ён сціпла аздоблены звонку. Пара прастакутных філёнак пад вонкамі ў магутны гэтым пад страхою. На другім паверсе некалі была прасторная малельная заля, падзеленая на дэльце паловы: квадратную, мужчынскую, і вузейшую, жаночую. Вялікія вонкі заўліваюць памешканне роўным съвятлом. А на першым паверсе некалі была жыдоўская школка з бібліятэкай — утульна ўзручна ўладкаваныя.

Павал Шпілёўскі пісаў у 1853 годзе: «На левы бок Нізкага рынку, у накірунку да вуліцы Ракаўской, цягнуцца сцыпнутыя каменныя дамы; паміж гэтымі пабудовамі асабліва адметныя муры жыдоўскай школы ці сынагогі».

Некалі сынагогі былі ледзь на ў кожнім менскім квартале. Але няма ўжо і тых кварталаў. Цудам ацалела гэта старасьвецкая сынагога. Менскія жыды зь піетэтам ставіліся да гэтага дому. У 1978 годзе, калі вернікі-юдэи пачалі патрабаваць сабе месца для бажніцы, гаворка заішла менавіта пра гэты будынак. Жыдоўская абшчына з Чылага хацела дапамагчы з рэстаўрацыяй. Тады

помнік быў бы ўратаваны. Але ў ЦК КПБ памаракавалі і далі пад сынагогу халупу на Старожоўцы, далей ад вачэй. Вось з таго часу і мастакі пачалі адчуваць сябе ў «падвешаным» стане. Лёс будынку штогод стаяў пад пытаннем. Во вакол зьнічаліся цэлыя кварталы. Гэта апошні дом, які застаўся на быўшай Вялікай Татарскай, бязмэтна зьнішчанай на нашых вачах.

Дом знаходзіцца на балянсе Саюзу мастакоў. У ім — дзевяць мастеракіх майстэрняў. Аднак Саюз нібы я не мае сродкаў на яго ўтрыйманне ў таму ставіць дом на «кансервацию», з мэтай далейша «рэканструкцыю». Чым сканчаўцца гэткія рэканструкцыі, вядома.

Але перадусім съцены гэтага дому маюць мэмарыяльнае значынне. З 1948 году, пасля капітальнага рамонту гэты будынак передаўся мастеракам. Тут працавалі многія славутыя творцы. Вітальд Бялыніцкі-Біруля, Зянён Паўлоўскі, Раіса Кудрэвіч, Адольф Гугель, Яўген Красаўскі, Яўген Кулік, Яўген Ціхановіч, Генрых Ціхановіч... Тутака ж часта быўа госьцем Якуб Колас.

Калі ў руйнаваныні Менску і ёсць лёгіка, дык гэта лёгіка вынішчэння беларускай памяці. Апошняя старонка ў гэтай гісторыі — ліст да мастакоў ад іхнага Саюзу: «У сувязі з пастаноўкай будынку па вул. Дзімітрава, 3 на кансервацию, Беларускі саюз мастеркоў прарапануе вызваліць памішканне, здаць ключы ад уваходных дэзвіяў і электраабагравальнікі да 20 студзеня 2000 году». Подпіс намесніка старшыні Саюзу Уладзімера Басалыгі.

Пакрысе мастеракі разыходзіцца, развязаць свае творы, унікальныя калекцыі ды архіўы. Асяродак памірае. Яшчэ пройдзе колькі часу, і мы будзем знаходзіцца менавіта пра гэты будынак. Жыдоўская абшчына з Чылага хацела дапамагчы з рэстаўрацыяй. Тады

Сяргей Харэўскі

Я адпрацаваў у майстэрні на Дзімітрава, 3 больш за дваццаць гадоў. Чверць стагодзьдзя. Гістарычная натуральнасць гэтага кутчку старога Менску цалкам захоўвалася ў той час, калі нам (на двух з Аляксеем Марачкіным) далі майстэрню ў гэтым дому. Як разумам, гэтак і сэрцам мы адчуваўся незвычайнай мясціны. Большая частка мастеркоў-тубыльцаў адчуваўся гэта таксама. Яны добра ведалі гісторыю горада й з пашанаю ставіліся да ягоных памятак. Нават самых дробных.

Мы яшчэ засталі на Дзімітрава, 3 каліярытную асобу, мастерака жывапісца Зянона Паўлоўскага, майстэрня якога была асаблівым асяродкам. Часцяком да яго на чарку прыходзіў сяпявак Зінові Бабік ды многія тагачасныя дзеячы культуры.

Шмат гадоў давялося працаўца па суседству з Яўгенам Ціхановічам — адным са старэйшых беларускіх мастеракоў (зяцем Уладзіслава Галубка, чый клясычны партрэт ён і напісаў). Гэта быў настоўны апавядальнік, знаўца ўсёй даваеннай і вясennай менскай гісторыі.

Ад скульптара Сяргея Адашкевіча, шчырага беларуса, высокінтелігентнага чалавека, мы шмат чулі пра ранейшае жыццё нашых майстэрняў і іхнага навакольля. У яго мы ўпершыню пачалі старую даваенню мапу гэтага часткі горада.

Майстэрня, якую мы займалі,

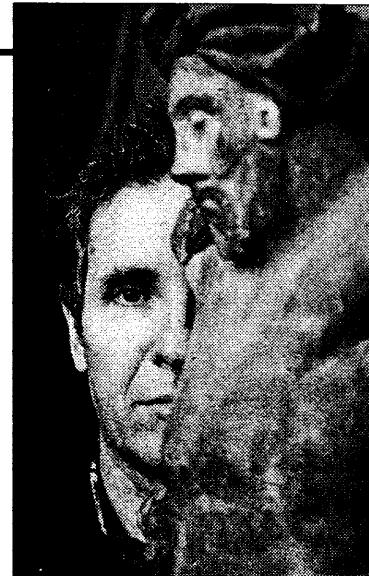
да нас належала жывапісцу Яўгена Красаўскаму. Менавіта тут раней зьбіраўся менскі жыдоўскі асяродак. Рэгулярна на каву да сп. Яўгена прыходзілі архітэктар Левін, які адным з першых з'ехаў у Ізраіль, і графік Капэлян.

Пэўны час у гэтай майстэрні працаўні і арыгінальны чалавек, мастер Аляксей Пятрахні.

На першым паверсе, пад намі,

у быўшай майстэрні Зянона Паўлоўскага, падзяліўшы прастору на два пакоі, працаўвалі жывапісцы Уладзімер Сулкоўскі і Анатоль Ткачонак — стары, кульгавы сціплы чалавек і выкшталтчы мастер-акварэліст. Пасля ад'езду з Дзімітрава, 3 Адольфа Гугеля і Раісы Кудрэвіч — у пабудаваны за Машэравым дном для мастеркоў па вуліцы Сурганава — іх майстэрню заняў Мікола Назарчук. Да гэтага часу ён працаўні разам з Алегам Казаком на першым паверсе, дзе затым уладкаўся скульптар Аляксандар Шатэрнік. У ягонай майстэрні стварана, між іншым, багата твораў, прысьвяченых дзеячам беларускай культуры. Сярод іх — мэмарыяльныя шыльды Міхасю Ткачову, Хведару Янкоўскаму, Кандрату Крапіву, Язэпу Драздовічу, Андрэю Макаёнку. І памятная шыльда «25 сакавіка» таксама...

Адразу ж, як мы засяліліся ў

Сёлета споўніцца дваццаць гадоў, як у мастеракіх майстэрнях у цэнтры Менску беларуская інтэлігэнцыя ладзіла съвяткаванье 1000-годзьдзя Беларусі. Чыталі даклады, прэзэнтавалі плякаты й паштоўкі, пілі гарбату й размаўлялі. Імпрэза атрымала міжнародны розгалас і зацікаўіла савецкія спэцслужбы, якія аж да саме перабудовы не давалі жыцця ўзделінікам съвяткавання. Так сталася, што дом, дзе адбылася імпрэза, пачаў даходзіцца да аварынага стану адначасна з прыходам да ўлады першага прэзыдэнта. Можа гэта звычайнае супадзенне, але сёньня жыццё колішніх майстэрняў ідзе на лічаныя месцы ці нават тыдні.

Дзімітрава, 3. Што гаворыць сярэднестыльчыкам менчуку гэты адрас? Хіба нічога, бо такая вуліца на сучаснай мапе Менску ўжо не пазначана. Былая Вялікая Татарская, сёньняшняя Дзімітрава зьнікае разам з памяцю пра буйгарскага камуніста, угонар якога была перайменавана. Былая сынагога, былая мастеракія майстэрні, з пасляваеннага часу і да сёньня дому нумар трох па Дзімітраве належыць Саюзу Мастакоў Беларусі. Дакладней, дом «заснаваны на балянсе Саюзу Мастакоў Уладзімера Басалыгі». Як аздін з найважнейшых аргументаў за зьнішчэнне будынку Уладзімер Басалыга прыводзіць той факт, што нібыта яшчэ дваццаць гадоў на тыму грабежу вынікаўшы з памяці падобныя сцены.

У Саюзе Мастакоў мараць

ПОМНІК — НЯ ПОМНІК

— Ён трэснуў па съценах, ён па архітэктуры вельмі спрошчаны, і каштоўнасць ў яго аніякай. Калі яго начаць рэстаўраваць, дык гэта гадоў на пяць... Каб быў помнік, дык горад бы ўзяўся за рэстаўрацыю. Ён належыць нам, але пад ім зямля: яна ж цяпер нікому не належыць. Усе службы: і санітарная, і пажарная — ставяць пытанье аб немагчымасці далей яго выкарыстоўваць. Там будзе занава ўесь раён — сучасная архітэктура, жывія кварталы.

Дом, нагадаю, — помнік. І менавіта ў такай якасці ўнесены ў рэестры. Значыць, справа ная ў гэтым. Як адзін з найважнейшых аргументаў за зьнішчэнне будынку Уладзімер Басалыга прыводзіць той факт, што нібыта яшчэ дваццаць гадоў на тыму грабежу вынікаўшы з памяці падобныя сцены.

— Яшчэ ў тых часах яны прыгледзеліся — ўяўрэйская абщына — і зразумелі, што гэты будынак ні на што ня годны. Гэта было гадоў дваццаць гадоў назад. Яны паглядзелі, што пабудаваць у два разы дзешавей. Яны добра вывучылі гэтае пытанье і вырашылі, што гэты падарунак ім непатрэбны.

— Калі ўлады забароняць, скажуць, што на трэба зносіць, ну што ж — мы прагараем...

Графік Уладзімер Басалыга

стварыў некалькі сэрыяў твораў з помнікамі беларускай архітэктуры і спадчыны. Магчыма, вы памятаце ягонае афармленне трохтомнага расейска-беларускага слоўніка — зь літарамі А, Б і В на вокладцы. Але ні ўзросту дому, ні ягоная мэмарыяльная значнасць не кранаюць сэрца цяперашняга саюзаўскага кіраўніка.

Севярын Квяткоўскі

рамонту ад Саюзу мастеракоў былі марнімі. Дом набываў ўсё больш нягэлі выгляд. Дадам, што мы штодын чакалі зноса гэтага будынку наогул. Бо быў татальнік знош Нямігі, пасля Замкавай...

Узінкала калізія з перадачаю будынку майстэрняй пад сынагогу. Мастакі таксама спрычыніліся да таго, каб не вяртаць ужо менавіта гэты будынак вернікам. Но ён набрыняў іншай памяцьцю. І найперш быў каштоўны жывім мастеракім асяродкам. Але не дали юдэям, не дали й нам.

Калі стала ясна, што Саюз нічога рамантаваць ня будзе, мы спрабавалі зрабіць гэта самі. Але перадусім тра было прыватызаваць гэтыя майстэрні тым, хто ў іх працуе. Не далі. Мы сутыкнуліся з жорсткім супрацівам кіраўніцтва Саюзу. Пасля былі розныя праекты рэканструкцыі. Але далей не пайшло. Затое ўесь квартал навокал быў тымчасам знесены. Мы не маўчалі. З нашых лістоў у абарону старой Дзімітравкі, быўлай Вялікай Татарскай, Замкавай ды іншых вуліцаў, можна ўкласыць цэлы архіў. Але ўсё было марна.

Калі знясусць і гэты будынак і паставяць тут штосьці новае — ніколі ўжо не адновіцца тое асяроддзе, што йснавала тут больш як пайстагодзьдзя. Нам застаецца адно — абвесціцца прысуд тым, хто пераўтварае нашу памяць у суцэльнью яму.

Віктар Маркавец

НА ДЗІМІТРАЎЦЫ

да нас належала жывапісцу Яўгена Красаўскаму. Менавіта тут раней зьбіраўся менскі жыдоўскі асяродак. Рэгулярна на каву да сп. Яўгена прыходзілі архітэктар Левін, які адным з першых з'ехаў у Ізраіль, і графік Капэлян. Пасля ад'езду з Дзімітрава, 3 Адольфа Гугеля і Раісы Кудрэвіч — у пабудаваны за Машэравым дном для мастеркоў па вуліцы Сурганава — іх майстэрню заняў Мікола Назарчук. Да гэтага часу ён працаўні разам з Алегам Казаком на першым паверсе, дзе затым уладкаўся скульптар Аляксандар Шатэрнік. У ягонай майстэрні стварана, між іншым, багата твораў, прысьвяченых дзеячам беларускай культуры. Сярод іх — мэмарыяльныя шыльды Міхасю Ткачову, Хведару Янкоўскаму, Кандрату Крапіву, Язэпу Драздовічу, Андрэю Макаёнку. І памятная шыльда з Амэрыкі Галіна Руслак, мастерак з Беласточчыны Лёнік Тарасевіч.

Пераезд Аляксея Марачкіна

за ўласную майстэрню, каля вакзала, яшчэ больш разыняволіў гэты месцца. Тут стала праводзіцца шмат болей сустрэчаў. Тутака рыхтаваліся ўсё адраджэнскія выставы. Растваўваліся карціны, маляваныя дываны, графічныя творы. Напрыклад, работы Сергія

ТЫСЯЧА ПЛЮС ДВАЦЦАЦЬ

(з нагоды малога юбілею)

«16.09.80 г., аўтарак. Нане міне візит Мікола Ермаловіч: падары ён мне №9 часопіса «Нёман», у якім ягоны артыкул з на- годы 1000-годзьдзя Беларусі. Зрабіў ён і дарчы надпіс. Сказаў, што пісаў ён Максіму Танку з просьбою нейкім чынам адзна- чыць гэту глябальную дату, ад- нак Танк нават не адпісаў яму. И ўся Беларусь маўчыць, як бы- цам ёй заняло гістарычную памяць...»

Гэта запис у дзённік Барыса Мельніка, добраахвотнага і неза- лежнага храніста, аўтара ўнікальнага дыярышу ў 16-ці тамах, якія ахопліваюць тры апоно- нін дзесяцігодзьдзі нашага агульнага жыцця, дзень у дзень, месяц па ме- сяцы, год за годам.

Але ж ня ўсім заняло тады гістарычную памяць. Ар- тыкул у «Нёмане» ты- ражком 140000 экзэмпля- раў, на тых гады, пагадз- іцеся, не абы што. Дрож- джы былі закінутыя, працэс ішоў, цеста заварушылася. Гру- па мастакоў ужо з паўгода рыхтавалася адзначыць гэты юбілей. Ішла карпатлівая арганізацыйная і падрыхтоўчая праца, абмярко- ўвалася праграма і месца съвят- каваныя, рыхтавалася юбілейна- на сувэнірная прадукцыя. Яўген Кулік і Мікола Купава стварылі прыгожы віншавальны паш- тоўкі, мы іх аддрукавалі салідным накладам. Зразумела, пата- емна, на славутым «Паддашку», у майстэрні Куліка. Друкавалі з дапамогай звычайнага прэсу для выціснання соку. Гатовыя віншаваныні рассыпаліся, для пад- трымкі духу, нацыянальна съве- дамым ці хаця б зарыентаваным дзеячам культуры, науки, мас- тацтва. Маладая мастачка Тамара Васюк зрабіла тыраж юбілейных керамічных мэдалёў, я рабіў адпаведны плякат. Адным словам, клопату было.

Ёсьць агульнаеўрапейская ці нават сусветная традыцыя (зако- нам ці правілам гэта цяжка на- зваць): дату нараджэння свай- дзяржавы кожны народ адлічвае ад першага пісьмовага ці летапіс- нога згадвання князя або кня- ства, караля ці каралеўства, хана, ханства, фараона, імпэратора і т.п. Расейцы адсвятковалі сваё тысячагодзьдзе ад зьяўлення ў летапісе скандынаўва Рурыка, пад 862-м годам. Баўгары адлічваюць сваё дзяржаўнае існаванье ад легендарнага князя Аспаруха, які нібыта прывёў іх з берагоў Волгі на берагі Дунаю. Украінцы свой нядайні юбілей (1500-годзьдзе Кіе- ву) літаральна выкапалі з-пад зямлі, бо гэту вельмі прыбліз- ную дату вызначылі археолагі.

У нас ўсё выглядае прыстой-

на. «Рогволод имаше волость свою Полotsке а Тур в Турое...» — два беларускія князі, два беларускія княствы. Гэта не легенда, гэта летапіс, 980-ы год ад нараджэння Хрыстовага.

Яшчэ адзін запіс з «Дыяры- шу» Б.Мельніка.

Гена Мацура і Басалыгава дачка Іра. Сапраўды, было ўзынёсле. А ведаеце, чаму? Бо без гарэлкі. Толькі квас і морс, гарбата і па кропельцы добра га сухога віна. Не было скокаў і съпеваў. Хоць і свойская кампанія, але ж надта сур'ёзна нагода нас сабрала.

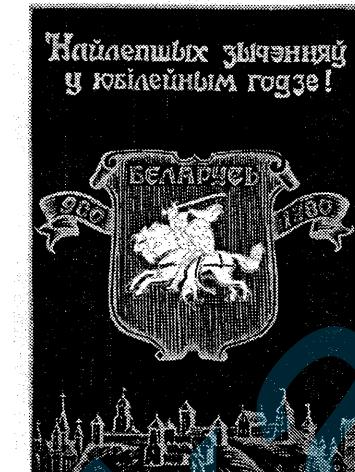
Адбывалася ўсё гэта ў сме- меснай майстэрні Марачкіна і Маркаўца на Дзімітрава (бы- лой Вялікай Татарскай) у доме №3. Дом — XIX ста- годзьдзя, апошня ка- мяніца, што засталася ад вуліцы. Зараз гарадзкія ўлады інтэнсывна стара- юцца яго зьнесці, не зважаючы на лёс 12 мастакоў, што працуяць у даўно не рамантаваных, без ацяп- лення майстэр- нях.

На жаль, не засталося агульнага фотаздымку з гэтай вечарыны, не было дзе ўсім згрупавацца, каб трапіць у аўтаку. Не перацічаю я і ўсіх удзель- никоў, гэта ж не пратакол.

Але працяя вечарыны, тады даволі небяспечны, а сёняня за- буйны, заслугоўвае колькіх сло- вau. Паштоўкі, пра якія ішла га- ворка вышэй, трапілі нейкім чы- нам за мяжу, ажно ў Лёндан. Я мяркую, што гэта заслуга Сакра- та Яновіча, беларускага пісьмен-nika і грамадзкага дзеяча зе Бе- ласточчыны, які ў тых гады да- волі часта прыяжджаў у Менск. Лёнданскія беларусы апрацтвона паштоўкі размножылі, зрабіўшы надрук на адвароце: «Тайнае юбі- лейнае выданье з БССР». І кінулі тыраж назад на радзіму, па роз- ных адресах і установах. Ота ж усходзілася КГБ! Застаяліся віжы і вайкадавы, а тут съвежая, сто- працтвовая контра, сур'ёзная праца. Селі на хвост мастакам, Яўгена Куліка вылічылі хутка, бо ён на сваіх творах зъёсёды ставіць манаграму ☺. З Купавам было складаней. Нягледзячы на тое, што па творчай манеры, плясты- цы, почырку мастакі-графікі лёг- ка вылічылі Міколу — нікто не прадаў. Не прызнаўся і аўтар, так што і сёняня, відаць, справа яго не закрытая.

20 гадоў прайшло з таго часу. Нарадзілася і вырасла новае па- каленне беларусаў, бяз шораў на вачах і путаў на нагах, без заба- bonaў і атавістычнага страху пе- рад систэмай, уласцівага многім майм равеснікам. Жыцьцё іх, калі азірнуцца, умісціла невера- годную колькасць сур'ёзных па- дзеяў, фактаў і імёнаў. Магчыма, нашая праца, нашыя мэтады і на- шыя колішнія праблемы здадуцца ім съмеху вартымі, але так было. І гэта стала ўжо фактам нашай беларускай гісторыі.

Ладзімер Крукоўскі

«28.12.80 г., нядзеля... К 14 гад- зінам мы з Марысія прыехалі да мастака Віктора Маркаўца ў май- стэрню. Неўзабаве тут сабралася даволі многа народу, каб адзначыць 1000-годзьдзе Беларусі. Быў рэалізаваны такі парадак дня: даклад, кароткая храналёгія гісторыі Беларусі, чытаць матэрыял аў- даўнейшай палемікі ў часопісе «Полымя» (Прашковіч-Люкевіч-Трашчонак-Алексютович). Пасьля перапынку слухалі мэлёды з «Полацкага сышткту», ... было чытаць вершаў вядомых і новых аўтараў. Нарэшце, была паказана вялікая сэрыя слайдоў. Усё прайшло добра — съвяточна, узынёсла...»

Адкрываў вечарыну, помню, Кулік, даклад, натуральна, — Ер- маловіч, храналёгію давялося чытаць мне. Слайды паказваў Пятро Драчоў, свае вершы чыталі Генадзь Тумаш і Але́сь Разанаў. Вядомых аўтараў дэкламавалі

аднаго іншага, менш вядомага чалавека.

Аднойчы, калі сп. Кіт быў у школе, на вуліцах Паставаў немцы праводзілі карную аперацыю, ахвярамі якой сталі няявінныя людзі. У сэмінарью зайшоў эс-

бавалі падрывальні моц маладой польскай дзяржавы. Пасьля Эбер- та прызыдэнтам стаў Паўль фон Гіндэнбург, які ў першую сусвет- ную камандаваў нямецкім войска- мі на Усходнім фронце. Менавіта Гіндэнбург выдаў афіцыйны дазвол нацыянальнасцям акупа- ваных тэрыторыяў на культурную дзейнасць, адкрыццё нацыя- нальных школ, выданье газет на роднай мове. Як вынік, у Заход- ній Беларусі ўпершыню ў XX ст. паўсталі некалькі дзесяткаў бела- рускіх школ, а ў Вільні начала выдавацца газета «Номан».

28 лютага 1950 Міністэрства гандлю СССР выдала загад, згод- на з якім цэны ў вясковых кра- мах мусілі быць на 7% большыя, чым у гарадзіках. І без таго дрэн- нае становішча вяскову яшчэ пагоршылася.

У 1325 г. вялікі князь літоўскі Гедымін падпісаў дамову аб сме- месных дзесяніях супраць крыжакоў з польскім каралём Уладзіславам Лакеткам. Пачатак саюзных дачыненій Літвы і Польшчы. Наперадзе беззліч падзеяў суполь- нае гісторыі: Крэўская унія 1385 г., Грунвальдзкая бітва 1410 г., Реч Паспалітая і антырасейскія паў- станы «за нашу і нашу волю»; а таксама апаличванье, набыцце тутэйшасці, зъяўленыне «кась- цельных палякаў».

А.Г.

БЕЛАРУСКАЯ СЛУЖБА РАДЫЕ СВАБОДА			
Новыя хвалі ад 24 студзеня 2000 году			
ЧАС	ХВАЛІ	ЧАС	ХВАЛІ
18:00 - 19:30	6000 49	22:00-23:30	6010, 6170 49
	7195 41		9845 31
	9615 31		11895 25
	15460 19	06:00 - 07:00	5995, 7275, 7295 41
			9750 31

Сярэдняя хвалі — 576 і 612 кгц
Адрас: 220005 Менск -5, п/с 111; Vinohradskaya 1, Praha 110 00 CZ

Праграму можна слухаць, чытаць, а таксама пісаць у рэдакцыю праз www.SVABODA.ORG

НАСТРОЙЦЕСЯ НА «СВАБОДУ»!

ГІСТОРЫЯ ЦАЦАК

«ЖЫЦЬЦЁ ЖУКОЎ», «МЕЧ У КА- МЕНІ», «БАЛТО», «АЛІСА У КРАІНЕ ЦУДАЎ», «ПРЫГАЖУНІ Ў СОН- НІМ ЛЕСЕ» — мультыплікацыйныя фільмы, дубляваны па-беларуску акторамі вядучых менскіх тэатраў.

«АЗБУКА ДЛЯ МАЛЕНЬКІХ», «ЕХАЙ КАЗАЧНІК БАЙ», «ЦІК-ТАК ХОДЗІКІ», «БЕЛАРУСКАЯ НАРОДНЫЯ КАЗКІ», «СТОЙКІ АЛАВЯННЫ САЛ- ДАЦІК + КАЛІФ-БУСЕЛЬ» — аўдыёкасэты з записамі казак, калыханак, песніяў для маленъкіх беларусаў.

Цяпер і ў Віцебску:

вул. Гоголя 14, крама «Сучаснік»
Кошт відэкасэты — 2 000 руб.,
кошт аўдыёкасэты — 600 руб.
Звяртайцца на тэл.: 8 (017) 228-45-88.

Касэты можна замовіць, пералічыўшы грошы звычай- ным паштовым пераказам на рахунак ЗАТ «Сотвар», р/р 301200000195 ф-л №506 ОАО СБ «Беларусбанк», г.Мінск код 809. У графе «Для пісьмовага паведам- лення» напішыце, якую касэту вы замаўляеце.

Пасьля шматлікіх цяжкасцяў і настача пад час нямецкай аку- пацы (1941—1944) Барыс Кіт уладкаўся дырэкторам настаў- ніцкай сэмінары ў Паставах. Гэты чалавек ваенную сітуацыю разу- меў па-свойму: захопнікі прыхо- дзяць і сыходзяць, а Беларусь за- стаецца. Тому ён імкнуўся зася- родзіць увагу на моладзі — і з палякамі, і з «першымі саветамі» вучыў дзяцей, даваў адукцыю, бо

БУРМІСТАР

У «Анталёгію ўчынку»

аднаго іншага, менш вядомага чалавека.

Аднойчы, калі сп. Кіт быў у школе, на вуліцах Паставаў немцы праводзілі карную аперацыю, ахвярамі якой сталі няявінныя людзі. У сэмінарью зайшоў эс-

каўскі начальнік разам з бурміст- рам Паставаў Адамам Дасюкеві- чам. Візантанты накіраваліся ў дырэктораў кабінет. Эсэсавец за- патрабаваў ад Барыса Кіта, каб той загадаў вучням ачысьціць ву- ліцы ад трупаў забітых людзей. Кіт адмовіўся. Эсэсавец прыграziў съмерцию, але той трymаўся цвёр- да. Разлазаваны фашыст наставіў рэвалвэр на Барыса Кіта і на- ціснуў на курок. Але Адам Дасю-

ковіч пасльпей ударыць эсэсавца па руцэ, і куля патрапіла ў сцяну. Вось так звязаныя лёсы гэтых двух людзей. Каб не Адам Дасюкевіч, Барыс Кіт ня стаў бы патры- ярхам аэранаўтыкі. А старшыня Паставаўскага павету Адам Дасюкевіч неўзабаве сам загінуў ад нямецкай кулі. Яго ўрачыста пахавалі, і на ягоі магіле было шмат вінкоў з бел-чырвона-белымі стужкамі.

Алег Гардзіенка

8 ВОДГУКІ

ЯКІЯ ГРОШЫ, ТАКАЯ І ЛІТАРАТУРА?

Aлесь Аркуш у публікацыі «Літаратура і гроши», змешчанай у «Нашай Ніве» ад 31 студзеня, зьдзіў мяне непасълядоўнасцю думкі, алягічнасцю. Ён памыляеца, пішучы, што гэта камуністы на вучылі атрымліваць гроши за літаратурную творчасць.

Простаму чалавеку тыя прафэсы, пісьменнікі, ураднікі — нішто іншае, як гультаі і злодзеі: нічога ня робяць і жывуць. Ня маюць яму сэнсу нават школы. Ён не дадумаеца, што калі б не «гультаі», не было бы тэлевізара ў залі ані легкавушкі на падворку, электрычныя лямпачкі пад стольлю. Як пісаў Янка Брыль, маючы на ўвазе роднае асяроддзе: калі вы ня лічыце працаю чытацьне кніжкі, дык хоць падумайце, што я малося да Слова...

Банальнае ў гэтым кантэксце пытанье: чаму плацім работніку, а не павінны плаціць пазту? Раз верш нічога не каштует — гэтак жа нічога не павінен каштаваць таксама друкарскі станок, фарбы, папера. Мастацтва ж вышэйшае за фабрычны працукт, за шрубы, шворні, штампавыя мэханізмы. За сытага кормніка і бульбу.

Камуністы давалі «добрая гроши» пісьменнікам не таму, што чырвоныя былі цывілізаванымі людзьмі, бо не былі, але таму, што імкнуліся «перабудаўваць» нармальная чалавека ў савецкага сродкамі мастацтвага слова, інструментальна паўплываць на чытача. Ім трэ было зусім

не літаратуры. Гэта быў подкуп. І выкарыстаныне сакральных адносінай да друкаванага слова, характэрнага адсталым народам. Кніжка цяпер стаецца таварам, як усё, што вырабляе чалавек. У Польшчы тыповы тыраж кніжкі прозы — 2000 экзэмпляраў (пазней — 300 экз.), аднак выдаеца іх цяпер у пятнаццаць разоў больш, чым пры камуністах ды іх цэнзуры (лік называў).

Культура — гэта неабавязковая актыўнасць асобы, грамадства. Хто і каго прымусіў вынайсць некалі паравую машыну, прыдумаць лятальны апарат, электрычную лямпачку, дынаму, напісаць «Боскую камэдыю» ці «Новую зямлю» або балет «Лебядзінае возера»? Разам з тым цікава, што не ідэалёгіі зъмяняюць съвет, а, напрыклад, капіталізм, у якога няма ні апосталаў, ні фанатыкаў, ні, тым болей, мэты. Кіруеца патрэбам жыцця, як мітам Раю.

Культура стварыла эканоміку, гроши, а не нааадворт. Яна прычынілася да таго, што першыты людзін перастаў начаваць на галінах дрэва. Ох, беларускія скрайнасці: або дзікая пагоня за грашом, або пазыцыя нэгра ў цяні пальмы. Сярэдзіны няма, сярэдзіны. Памяркоўнасці. Алесь Аркуш напэўна ведае, што неадольнае жаданыне пісаць на глядаеца ў графаманаў. Гроши ж, рынак, у пэўнай меры стрымліваюць графаманію. Мой знаёмы вершапісец з Варшавы пахваліўся, што стварыў каля чаты-

рох-пяці тысячаў — зьбіўся зь ліку — вершоў, і хоць у яго здаўна прафэсарскі тытул, ён чамусці не падумаў, чаму ляўрэатка Нобелейскай прэміі, паэтка з Krakava Віслава Шымборская напісала няцэльная дзівесьце (штук вершоў). Прыблізна столькі, колькі Міцкевіч, Пушкін...

Геніяльнасць рэдактара палягае ў «нюху на таленты». Такіх рэдактараў бывае пара на стагодзізде. У кожнай нацыі. Проста інтынкт не дазваляе ім друкаваць літаратурнае съмецьце.

У бедных немагчымая высокая культура, як немагчымая маральнасць у галоднага, што даказалі «гулагі». Бедны, бы той першыты, увесе час заняты выжываннем, гэта зверъ. Ня будзе ён займацца нечым неабавязковым, г.зн. культурою. Шэкснір зъявіўся ж не ў эсکімосаў.

Мы крычым пра русіфікацыю, не цікавячыся тым, што на прафаганду расейскія мовы выдаткоўваюцца штогод сотні мільёнаў даляраў. А колькі на прафаганду беларускай? Што ж, якія гроши, такая і культура; але без аднабаковасці, бо ўсё зъяўмна звязана.

Дакараць «народных пісменнікаў» у тым, што адвыклі пісаць «дзеля ідзі», можна і трэба, але ім самім гэты папрок як «да лямпачкі», тым, хто праадаўся. Зрэшты, у кожнай эпохі свае твары; іхня ўжо за імі. Але, такі папак патрэбны найперш маладой зъмене, як апазыцыя да чагосяці папярэдняга, пройдзенага. Хачу,

аднак, выказаць перасыярогу, каб не ўваліцца ў яму «рэвалюцыйнай ігнарацыі», прафагандызму, перавагі зъместу над формай, паэтыкі тыпу Дзям'яна Беднага. У літаратуре прыходзяць аматарскія энтузіясты, але напраўду ствараюць яе прафэсіяналы. Не аўтары ў прысьвяткі. Трэба прадаўнай штодзёншчыны, адрання да вечара. Ці вы бачылі

дзе добрага лекара, які займаеца лекаваньнем ад нагоды да нагоды? Пачытайце біографіі тых, хто вылез з калялітаратурнага фальклёру. Іх няшмат, як і высозных сноў на густым лесе.

У літаратуры так важныя, вырашальныя два фактары: геніяльны рэдактар і прыстойны мэцэнат (талент — антычная назва грошей).

Узбунтаваў мяне і Адам Глебус, сваім «Владзейнікам» там жа. Ягоная памылковасць як быццам паглыбляе памылковасць шаноўнага Алесі Аркуша. Другі канец аднае палкі: няма грошей вартым іх, але ёсць гроши камбінатам, шанцоўнікам. Паэт

Czasopis

дастасе сухотаў, а жулік мае «на водку і на потку». Гэта паўсюднае ў нас, у людзей з псыхалёгіяй калёніі; у якіх, як вядома, 90% гуманітарнай дапамогі раскрадаюць. Гэткая «афрыканізацыя» практыгнецца, на жаль, доўга, пакуль не паявіцца пакаленне сапраўдных інтэлігентаў, замест «образованщины». З «трыма ўніверсітэтамі», пачынаючы ад дзеда як першага з універсітэтскай адукациі у родзе. Так, выдаткі эпохі і ўзыходжання да цывілізаціі. Пакуль скончыцца дримоты ў неабавязковасці, такою, у якой «усё будзе добра, толькі нічога ня трэба рабіць».

Сакрат Яновіч, Крынікі

МОВА - 2000

НОВЫ БЕЛАРУСКІ СЛОУНІК

Чытачы «НН» працягваюць дасылаць свае прарапановы што да абнаўлення беларускага слоўніка.

Аляксандар Урбановіч з Гомеля прарапануе замяніць слова «тэлебачаныне» на «тэлевізія», што, на ягоную думку, было бы лягічна, маючи слова «тэлевізар». Дадамо ад сябе, што «тэлебачаныне», нягледзічы на ягоную нібыта відавочную беларускасць, таксама ўяўляе сабою запазычаныне з расейскага мовы. Расейцы другую палову міжнароднага тэрміну «television» пераклалі па-свойму, і выйшла нічога сабе, бо «vision» і «видение» яшчэ й сугучныя між сабою. А ў беларусаў выйшаў нязграбны штучнінавор, які нібы съведчыць, што тэлевізія — нейкая расейская рэалія. Дарэчы, «Наша Ніва» ці не ад пачатку ўжывае менавіта «тэлевізія».

Alex з Менску дзеліцца некоторымі думкамі наконт называныя прадметаў штодзённага побыту і прарапануе, прыкладам, мікрахвалёвую печку зваць «мікравэйкай», кававарку — «кавяркай». Іншыя ягонія прарапановы ўжо даўно ўжываюцца — «прас», «лядоўня» (=халадзільнік). Маразільную камэрку ў лядоўні, на ягоную думку, можна зваць «лядоўкай».

Той самай маразільной камэры іншы ўдзельнік дыскусіі — Скіргайла Палянэцкі — наагул дае суперфантастычны назоў: «зюзіня!» Сп. Палянэцкі даслаў ці не найвялікшыя як дагэтуль съпіс: «пазнач» (код, індэкс), «тарнаж» (адантэр), «бачыва» (відэа-

шэраг), «круглік» (кампакт-дыск), «натарык» (дыктафон), «цям» (успрыманыне), «квіткар» (касір), «шумарол» (пенапляист), «грубок, грубік, грыйка, грыёк» (усылякае ацяпляльнае прыстараваныне), «штуч» (сынтэтыка), «пракоп» (падземны праход), «падзем» (тунэль), «прастач» (рас. выпрямітель), «распускач» (рас. растворітель), «утор» (штэкер), «уторына» (разетка). Зазначу, што гэта толькі невялікі фрагмент слоўніка.

Дарэчы, Скіргайла Палянэцкі фармулюе ў канцы ліста гэтую прарапанову даслоўніцу і прашу ў аўтара прарабчэння за транслютацыю — арыгінал напісаны лацінай:

«Надылі, з ласкі пачэсьліва Радакцыі, рачкы бы скласці попіса словаў зы рожных жаралоў, найпільнейшых да зайнакшаньня імі барбарызмаў».

Адрасуем гэту прарапанову чытачам: якія слова ў сучаснай беларускай мове вам «не падабаюцца» і, на Вашую думку, мусілі быць замененыя на нешта лепшае?

Яшчэ адзін аўтар — Алесь Шэд з Менску — падтрымвае ідэю «Мовы-2000» і заахвочвае ўдзельнікаў аўмеркаваныня: «ня трэба баяцца ўводзіць у мову наставоры (пагатоў забытых слоў) — праз 10—20 гадоў яны будуть у жывой мове. Але каб гэта сталася, трэба ўжо цяпер распачынаць гэткі чын. Ня трэба баяцца ўсеабсяжнасці гэтага чыну — вада камень па кроплі точыць».

Сяргей Шупа

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

Магілёўская даўніна ў пытаньнях і адказах / А. Агееў, І. Марзалюк, І. Пушкін. — 2-е выданье, перапрацаўанае ў дапоўненае.

Магілёў: Управа культуры Магілёўскага гарадзкага выканаўчага камітэту, 1999. — 204 с.: (43) іл. — Наклад 2000 ас. ISBN 985-6568-05-6

У кнізе шмат дагэтуль невядомых фотаздымкаў магілёўскіх бажніц. Цана ў доме кнігі «Веды» — блізу паўтысячы рублёў.

Аповесць мініялых гадоў: Старонкі летапісу: Для малодшага і сярэдняга школьнага веку / Пераказаў і пераклаў у беларускую мову Ў. Ягоўдзік; Мастак П. Татарнікаў. — Менск: Юнацтва, 1999. — 303 с.: іл. — Наклад 5000 ас. ISBN 985-05-0291-6

У кнізе шмат дагэтуль невядомых фотаздымкаў магілёўскіх бажніц. Цана ў доме кнігі «Веды» — блізу паўтысячы рублёў.

Аповесць мініялых гадоў: Старонкі летапісу: Для малодшага школьнага веку / Пераказаў і пераклаў у беларускую мову Ў. Ягоўдзік; Мастак П. Татарнікаў. — Менск: ВТАА «Кавалер паблішэрз», 1999. — 64 с.: іл. — Наклад 5100 ас. ISBN 985-6427-19-3

Добрая кніга, але малюнкі чамусці выглядаюць, як начыні жахі: славянскія матывы звітаваныя з абліччамі змрочных съвятараў у браныні армянскіх манаҳаў.

Бацькаўшчына: Зборнік гісторычнай літаратуры: Для сярэдняга і старшага школьнага веку / Укладальнік С. Панізьніка; Мастак А. Звянароў. — Менск: Юнацтва, 1999. — 367 с.: (8) арк. іл. — Наклад 4000 ас. ISBN 985-05-0271-1

Артыкулы ў літаратурныя творы пра дачку вялікага полака-кага князя Рагвалода — славутую Рагнеду — дайвна сабраныя пад адной вокладкай. Выдатны зъмест кнігі контрастуе зь не найлепшымі падборам ілюстрацыяў.

Беларуская энцыклапедыя: У 18 т. Т. 9: Кулібін — Малайта / Рэдакцыйная камелія: Г. Пашкоў ды інш. — Менск: выдавецтва ТАА «Красікапрывіт», 2000. — 204 с. — (Беларуская энцыклапедыя, 1999. — 560 с.: іл. — Наклад 10000 ас. ISBN 985-11-0155-9 (т. 9) ISBN 985-11-0035-8

Гэты том давяршае палову 18-томавай «Беларускай энцыклапедыі». Тут артыкулы пра Латвію ў Літву, Лукашэнку ў брації Луцкевічай, Крэва ў Ліду ды

А. Жук. Над чыстым полем: Аповесць, апавяданыні. — Менск: Мастацкая літаратура, 1999. — 479 с. — (Беларуская проза 20 ст.) — Наклад 2000 ас. ISBN 985-02-0495-8

У «златай» сэрыі «Беларуская проза XX ст.» выйшаў збор твораў аўтара перакладу «Майстара Маргарыты» ў беларускую мову.

Зямля Берасьцейская: Альбом. У беларускай, ангельскай ды расейскай мовах. Аўтар тэксты і ўкладальнік Г. Тамашэвіч. Пераклад у ангельскую мову М. Фядосік; Мастак А. Жданоўская. — Менск: Беларусь, 1999. — Наклад 3000 ас. ISBN 985-01-0305-1

Краявіды сёньняшніяе Берасьцейшчыны: ад захаваных помнікаў даўніны краю да мітусылівага жыц

МУЗЭЙ МАМЭНТАЛЬНАГА МАСТАЦТВА

Пераходжу цераз ганак дому нумар чатыры, што на вуліцы Азгура. Проста ў вочы мне глядзіць Ленін. Да кладней, галаўа Леніна, вельмі падобная да пэрсанажа расейскай казкі пра Руслана і Людмілу. Побач — Маркс. Скульптуры, якія калісъці стаялі на варце будынку ЦК КПБ, дзе сёньня месцыцца рэзыдэнцыя прэзыдэнта. Кажуць, што пасля знусу помніка Сталіну на сёньняшнім Кастрычніцкім пляцы, ачыстка Менску ад Леніна-Маркса стала самым моцным удараў для Азгура. Цяпер гэтая пара месцыцца ў гардэробным пакой дому-музею Заіра Гутмана.

У асноўнай жа экспазыцыі залі, быўшай майстэрні, веся сустракае дзядзька гіпсавы Якуб Колас. А за ім... Прастора, на менш як сяміметрове вышыні, запоўненая дзясяткамі ѹ дзясяткамі скульптурай усіх кішталтаў ад невялікіх барэльефаў да велічэзных статуяў. Скульптуры нібы падвесныя ѹ паветры, глядзяць табе проста ѹ вочы. Купала... Уладзімер Поляцкі... Міхельсон... Талаш...

І ўжо на дарозе дахаты згадаю: гэта ж у двары дому на Азгура, 4, менская моладзь хавалася ад міліцэйскай «зачысткі». «Мастацтва вышэйшае за палітыку»?

Усе, хто добра ведаў Азгура і ягоную творчасць, сыходзілі ѹ адным: пяць гадоў таму сышоў адзін з самых выразных сымбаліяў Савецкай Беларусі.

На думку паэта Адама Глебуса, Заір Азгур — мастак, якія ня вышашаў за межы свайго часу. Чалавек, які застаўся рэгіянальным мастаком сацыялістычнага лягеру.

«У 70-х гадох у Нямеччыне, — кажа Глебус, — выйшла кніжка пад называй «Вялікі Экспрызант», прысьвеченая Віцебскай мастацкай школе 20-х гадоў. Сярод асобаў, якія прысьвеченые выданыне, — Малевіч, Лісіцкі, Чашнік, Надзяя Лежэ. Ёсьць і адзін невялікі малюнак Азгура. Рэканструкцыя съяточнага ўпрыгожвання для пляцаў савецкіх гарадоў. Самы каштоўны твор Азгура. Но, у адрозненіи ад іншых твораў, малюнак належыць не да сацарту, а да цалкам канвертабельнага віцебскага авангарду».

А вось што пра Заіра Азгура кажа скульптар Аляксандар Шатэрнік:

Заір Азгур — дзіця эпохі сацыялістычнага рэалізму. Але як майстру, як рамесніку, роўнага яму на тыя часы не было. Партрэт рабіў за паўгадзіны. Што да ўкладу ѹ мастацтва, вельмі цяжка казаць. Бясконцкая чарада рэвалюцыйных дзеяяў была выкананая бездакорна на пункце глядзяння савецкага рэалістычнага канону. Найбольш выбітныя партрэты — пераважна з даваеннага часу. Пазней можна адзначыць хіба партрэт Рабінданата Тагора.

Яны ўспрымаюцца цалкам натуральна, што да зъместу і формы. Іншая справа — нашыя нацыянальныя дзеячы культуры. Возьмем, да прыкладу, помнік Якубу Коласу. Я, сярод іншых, быў супраць гігантамі. Але ж — сядзіць Колас, і сёньня цяжка ўяўіць сабе Менск без яго.

Азгур ня меў вучняў, нідзе не выкладаў, бо ня меў скончанай адукацыі, але меў званыне акадэмік. Ён быў канфарміст. Але мастака і ягоныя маральнія якасці ѹ мастацтве я б ня браўся ацэніваць, бо можна зайсці далёка. Затое з пэўнасцю магу сказаць, што вельмі часта Азгур выкарыстоўваў свой аўтарытэт, каб абараніць іншых людзей. Ад Дзяржкантролю ці нападак іншых чыноўнікаў, — кажа Аляксандар Шатэрнік.

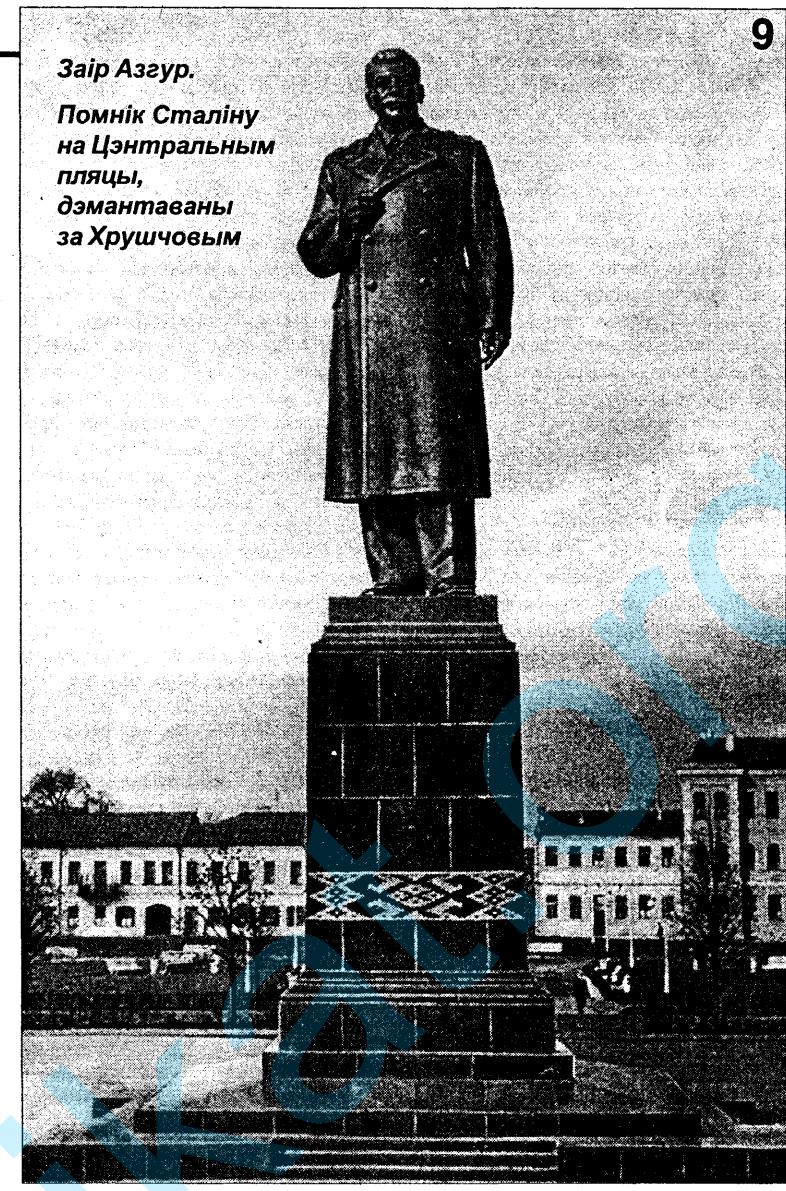
Нядаўна прыяцель-студэнт распавяў гісторыю пра экскурсію іхнай студэнцкай групы ў Беларускі Дзяржаўны Музэй Мастацтваў. Адзін блізкарукі экспурант спыніўся каля бюсту Кастуся Каліноўскага і доўга ўглядзеў то ѹ твар змагара, то ѹ шыльдачу пад творам. Урэшце хлапец разгублены прамовіў: «Я глядзеў дакументальны фільм — ён жа ня так выглядае!» «ЗАІР АЗГУР» — красавілі на шыльдзе вялікія літары, якія ў некалькі разы перабольшвалі імя выяўленага героя.

Кастуся Каліноўскага пакаралі 136 гадоў таму. Цікава, што будуць распавядаць экспурсаводы праз 136 гадоў, калі будуць весьці студэнтаў па дому-музеі Заіра Азгура?

Севярын Квяткоўскі

Заір Азгур

Заір Азгур.

Помнік Сталіну на Цэнтральным пляцы, дэмантаваны за Хрушчовым

БОЛЬШЫ ЗА СВОЙ НАРОД

Нават калі ня ведаеш, што такі Багушэвіч, гледзячы на ягонаў бюст работы Азгура, што ў Жупранах, адчуеш веліч асобы. Багатыр-паўстанец, паэт. А калі ѹ гэтым не разъбрацца, усё адно міжволі запавадаеш этыя вусаты-барадаты партрэты энэргічнага дзядзькі, паставленыя блізу новагацьнага касцёла. І праўда, колькі ні прыгадвай іншых вобразаў аўтара «Дудкі беларускай», нічога лепшага ня ўспоміш. Этты ж бюст быў паставлены яшчэ ў 59-м, напрыканцы сталіншчыны, напрадвесні хрушчоўшчыны. Азгур тут выявіўся ня толькі як таленавіты майстру, але і як тонкі знаўца палітычнага кан'юнктуры... Гэтага яму было не займаць. У 20-х ён ляпіў Зымітра Бядулю ѹ скульптара Бразэра, на пачатку 30-х Дзяржынскага й Мясынікова, паставіў Сталіна, Маю Энвэра Ходжу. А па вайне, у 47-м (зусім нечаканы выкрунтас) зрабіў партрэты Скарыны й Цёткі. Шмат пазней, у 80-м, ці то знатхнення, ці то з кан'юнктурнага чуцьця Азгур раптам зрабіў Гусоўскую. Уага! Гэта быў першы плястычны вобраз паэта-лацініста ў жанры аб'ёмнай скульптуры. А паміж тым Багушэвічам і гэтым Гусоўским — сотні Марксаў, Энгельсаў, Ленінаў...

Усё творчае жыццё перад скульптарам разыходзілася сама меней па трох сцяжынах: у жыдоўскіх бок, у беларускіх і камуністычных.

Што да жыдоўства Азгура, дык яно скончылася недзеда вайны, разам з тузирам вобразаў жыдоў-дзяячоў культуры ѹ дзяржавы. Бадай, разам з рэпресіямі супраць тых, чые партрэты ён ствараў. Чаму не вяртаўся да гэтага пазней? Таму што хацеў быць вельмі, вельмі вялікім. Большым за свой народ. Вось жа Галакосту ён не прысьвяціў нічога...

Што да беларушчыны, дык яна заўсёды была побач. Сяброў-

Сэна да Хо Шы Міна. Які лёс чакае іх?

Лепшая работа з тае сэрыі — партрэт Рабінданата Тагора — сустракае наведнікаў Нацыянальнага мастацкага музею, калія шаштні. Прыгожая рэч. Праўда, колькі прамінае тых наведнікаў, гэтулькі застаецца пытанняй. Хто такі? Чаму тут?

Калі недалёк ад вуліцы Пуліхава, на высокім пагорку паўстаў дамок, майстэрня Азгура, усе звязнрулі на яго ўвагу. Ахайна вікладзены з чырвонай цэглы, ён дэкараваны з фасаду вялікім бетонным картушам, падобным, чамусьці, датэлефону. Таму дасціпна моладзь назвала гэты будынак «домам пад бел-чырвона-белымі сцягамі, на якіх задуменна пазірае паэт-калос».

А з камунізмам, па гіроні, справы ў Азгура ня клеіліся. Кожнага разу, ухапіўшы павеў, ён прыпазіняўся з рэалізацый сваіх ідэяў... Неяк мой сябра прынес сувэнір — невялікую скульптуру Сталіна, пафарбаваную бронзавай фарбай, з цэлікам на шыі «З. Азгур. І.В. Сталін». Жупраны. Багушэвіч

1950. Скульптура валялася на сыметрычніку ѹ дварах мастацкага музею. Сябра сказаў, што гэтага добра там было навалам... Помнік Сталіну ѹ Менску прастаяў толькі 4 гады, пра Маю ў СССР не было прынята згадваць ужо з 50-га і гэтак далей, нават Ленін з Маркса не пасыпелі дастаяць 10-ці гадоў перад ЦК КПБ. Іх звязнрулі ѹ невядомым накірунку ѹ 91-м...

Азгуравы Леніны добра пастаялі ѹ Казахстане, Рәсей, Асечі, Дагестане, Украіне. Але іх, напэўна, больш няма.

Недзе ѹ пыльных запасыніках перахоўваеца ягоная інтэрнацыянальная сэрыя 50-х гадоў.

Каго там толькі няма! Ад Кім Ір

Сяргей Харэўскі

МЫ НЕ БАІМСЯ КАЛГАСНАЙ ОПЭРЫ

Студыя аднаўленыя фанаграмаў Беларускага Радыё стварыла кампакт-дыск «Запісы салістаў беларускай оперы 30—40-х гадоў»

Падрыхтавала дыск рэдактар музичнай рэдакцыі дзяржаўнага радыё, аўтар цыклю перадачаў «Жывыя галасы» Вольга Брылон, а «рэстаруаваў» музыку Ігар Апрямкоў. Дыск складаецца з запісаў, якія захаваліся ў прыватных менскіх калекцыях, а таксама ў маскоўскіх архівах — Дзяржфільмафондзе, Архіве фонадакумэнтаў і Архіве кінагатадакумэнтаў.

«Запісаў засталося няшмат, — распавядае сп.Брылон, — бо ў той час на Беларускім радыё і ўвогуле ў Беларусі прапросту не было ніводнага магнітафону, і ўсе канцэрты, што трансляваліся радыё, ішлі ўжывую. Першы магнітафон у Беларусь прывезлі немцы недзе ў 1942 годзе ў будынак Беларускага радыё на Рэвалюцыйнай, З. Таму з запісаў 30-х гадоў захаваліся толькі зробленыя маскоўскімі перасоўнымі брыгадамі, што наядждалі ў Беларусь і запісалі лепшых салістаў. Пасыльныя вывозіліся ў Москву, нешта там выдавалася на кружэлках, нешта проста так захоўвалася. Менавіта там, у Москве, дасёння застаецца залаты фонд нашай музичнай клясыкі — нешта на кружэлках, нешта на ваксовых грамарыгіналах. У Менск нейкія копіі з Москвы перадаваліся, але несістэматачна. Штосьці перасылалі, а чагосьці — не. У нас на радыё ёсьць нейкія запісы 1937 г., перасланыя чамусьці толькі ў 1964-м. У Менску цераз вяленыя нягody захавалася зусім няшмат. Ёсьць трох пасыльных запісы Жыновіча, былі 13 давленых кружэлак з запісамі ансамблю народных інструментанаў беларускага радыё, але пакуль я не знайшла іх съядоў, ёсьць прыватныя калекцыі: напрыклад, у пятніцу некалькі вельмі рэдкіх дыскаў перадаў на радыё ўнук Аляксандраўскай».

Частка песень на дыску аднаўленыя паводле кінафільму «Жыві, родная Беларусь», зняная Корш-Сабліным да 25-годзьдзя Савецкай Беларусі і ўпершыню паказанага ў 1944 годзе ў занятым савецкімі войскамі Гомелі, куды пераехаў урад БССР. Сярод іх такія шэдэўры таталітарнага мастацтва, як «Застольная» Ісака Любана (аўтара «Бывайце здаровы, жывіце багаты»), якую ведаў у той час ці на кожны: «Вып'ем за Родину, вып'ем за Сталіна, вып'ем и сноў нальём» (дарэчы, суаўтарам словаў гэтай песні, якую першай выканала Ларыса Алек-

сандроўская на славутым канцэрце беларускага мастацтва ў траўні 1942-га ў Москве, быў знаны расейскі паэт Арсені Таркоўскі). З таго ж фільму ўзяты ў запіс песень «Дзе ты, чарнавокая» і «Лірочная партызанская» таго самага Ісака Любана ў выкананні Ісідара Балоціна, Рыты Младак і Арсена Арсенкі.

Выкарысталася сп.Брылон і фрагмэнты кіначасопіса «Савецкае мастацтва», знянутага на Дэкаадзе беларускага мастацтва ў Москве ў чэрвені 1940 г.: папулярны шлягер «Песьня бабыя Мікіты» з опэры «Кветка щасція» А.Туранкова ў запісе Пятра Засецкага (пачуўшы гэтага спевака, Сталін быццам бы спыталіся ў беларусаў: «Дзе вы бярэце такіх артыстаў?») і дуэт Марысі І Міхася з опэры Я.Цікоцкага «Міхася Падгорны» ў выкананні Рыты Младак і Мікалай Лазарава.

Гучаць на кампакт-дыску ў цудоўныя фрагмэнты з запісі «Зарэчны Барок» Самуіла Палонскага, якія нідзе не выконваліся пасыльныя тых гадоў. «Зарэчны Барок» — гэта калгас, у якім сеюць кок-сагыз. Інтырыга запісі пабудаваная вакол памылкі: перабытага ў калгасе пачынаючы разводзіць куры па тэхналагіі вырошчванья кок-сагызу.

Патрапіла на кампакт-дыску і адзінай арыя з опэры Міколы Шчаглова (Куліковіча) «Кацярына», запіс якой захаваўся ў выкананні Ларысы Александраўскай. Гэта опера, напісаная на лібрэта тагачаснага старшыні Саюзу Беларускіх Пісменнікаў Міхася Клімковіча (цераз год Клімковіча цудам выратуе ад расстрэлу бурмістар Барысава Станіслава Станкевіча), выхавалася адмыслова да Дэкаады беларускага мастацтва ў Москве, але з нейкіх ідэялагічных меркаванняў паказаць яе так і не наважыліся, і толькі дзякуючы «прабіўным» здольнасцям Міколы Шчаглова яе ўдалося паказаць у канцэртным выкананні на сцэне маскоўскага Дому актора. Больш опера не выконвалася, а праз чатыры гады і самое імя Шчаглова (Куліковіча) было забаронена вымаўляць — бо ён сышоў на Захад разам з немцамі.

Апынуліся на дыску ў габрэйскія народныя песні «Калыханка» і «Адкуль пачынаецца каханье» ў апрацоўцы Самуіла Палонскага і выкананні чароўнай Соф'і Друкер. Лёсы выкананія ўчастаў былі менш трагічнымі за долю

іхных запісаў. Саліст Менскай оперы Вале́р'ян Каліноўскі на пачатку вайны апынуўся ў Москве, запісаўся ў народную дружыну, гасціў пажары пад час бамбёжак. Аднойчы ля яго разарвалася бомба, яму адварала нагу, і ён памёр ад страты крыві. Ягоная жонка, Таццяна Баначыч-Каліноўская, таксама съявівася. Менскай оперы яшчэ ад часоў, калі яна была праста музичнай студыяй, і выкананыя ролі Шэмаханскай царыцы ў першай менскай пастаноўцы савецкіх часоў, «Залатым пеўніку», каб пракарміць двух дзетак, выступала ў час вайны ў тэатры, за што яе па даносе суседкі ў 1944 годзе арыштавалі і адправілі ў лягер. З Расеі яна верненца толькі праз 10 гадоў. Легендарны гарбаты акарданіст Васіль Савіцкі, у суправаджэнні якога на дыску гучыць песня «Вечарынка» пасярэдніяя расейская кампазытара Ліявы Ямпольскага на словаў Янкі Купалы, таямніча загіне ў вайну. Нехта нацягнуў дрот папярок дарогі, якой ён вяртаўся позна ўначы з тэатру (ён ездзіў матациклем), і дрот прыйшоўся яму проці горла. Казалі, што гэта былі партызаны, помсыціліся, што ён іграў немцам у казыно, якое месцілася ў будынку вышэйшай партыйнай школы...

На жаль, кампакт-дыску пакуль існуе толькі ў двух экзэмплярах і канкрэтных плянаў выпуску большага накладу яшчэ няма. Затое Вольга Брылон ужо задумала другі дыск музыкі таго ж часу. Яна зьбірае старыя запісы для фондаў радыё — і будзе ўдзячнай за любыя парады (скантактавацца можна праз тэл. у Менску 239-58-20). Досьвед рэстарациі старой музыкі — сапраўды каштоўны.

Таталітарызм становіцца набыткам мінулага. Калянільнае мастацтва той эпохі больш не прымушае нас уздыгваць ад асацыяцый з тэрорам, больш не выклікае агіды — для нас гэта імперская клясыка, экзотыка, часавы арыенталізм. Мы слухаем арыі з калгасных опэр, як нешта пераадоленае намі, слухаем як пераможцы, як людзі, што вызваліліся з пу-

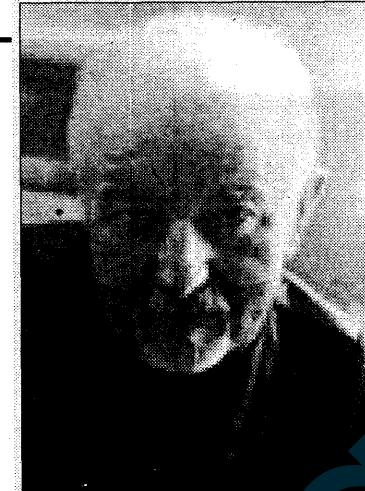
таў гэтай традыцыі і атасамляюць сябе з зусім іншай мадэльлю беларускай культуры.

Гэта я ня родная нам музика. Мы ўспрымаєм яе як музэй музичных старажытнасцяў, а ня музыку праўды і крыўды, фарсу і трагедыі, кампрамісу і калябарацыі, якой яна была для людзей той эпохі. Мы ведаєм трагічную гісторыю яе стварэння і яе стваральнікай. Яна пісала для абслугоўвання таталітарнай ідэалёгіі, але мы яе болей не баемся — для нас яна бяшкодная. Атрута згубіла сілу: гэтая музика сталаася дэкарацыяй, за якой няма дзеяньня. Нас яна пасвойму вычварна прыцягвае. І дзеля таго, што ў нас мала іншай беларускай музичнай клясыкі, ібо мы перажывам дзіўную посттаталітарную асалоду ад таго, што можам слухаць гэтую музыку, не рызыкуючы апынуцца ў яе палоне, паверыць ёй. Узнўленая хімэрная сталінская эстэтыка абуджает і задавальняе наша пачуцьцё бяшпекі перад таталітарызмам. Зрэшты, мы нават не разглядаем гэтую музыку як мастацтва, адно як сымпатичную маску ідэалёгіі і эпохі.

Бяскрубы сымбаль савецкага жыцця. У адрозненіі ад сталінскай архітэктуры, ён не назаляе нам штодня. У адрозненіі ад літаратуры, не наясе небяспекі размыванья мовы. І мы цешымся гэтай музикай, якая ня вытрымала выпрабавання часам. Ёсьць фэнамэнальнаясць у самім гэтым уменыні і імкненні цешыцца недасканалымі вычварнымі.

Але адначасова гэтае музичнае падарожжа ў БССР яшчэ ямчэй, чым вячэр аўтэнтычным, але стылізаваным пад саветчыну менскім рэстаране «Пан Хмелю», куды ня трапіш, як даўши на лапу швайцару і дзе на дзвіверах заўжды вісіць шыльда «Мест нет», дае адчуць, наколькі зъянілася Беларусь за постсавецкі час. Жыцьцё — і музика, і рэстараны, і лад побыту, і лад мысленія — тут усё яшчэ здаюцца нам поўнымі паскудзства, але гэта ўжо зусім іншае паскудзства, не ультраідэялізованыя савецкія таталітарызм, але псеўда-дэялізованыя псеўдадліблэралізм расейскага ўзору, што стаў ідэалёгіяй беларускай улады і мэдияў — якія слухаюць музыку, адпаведную сваёй душы, на сваіх FM-радыёстанцыях. І, верагодна, мала хто сёньня здольны пабачыць і ў гэтай безгустоўнай музыцы аднадзёнцы пасымяротную маску эпохі. Якая некалі таксама здасца бяшкоднай і, можа, нават па-свойму вычварна-мілай.

Аляксандра Андрыеўская,
Андрэй Дынко

**Балела галава,
але не душа**

24 лютага пасці Рыгору Барадуліну спаўнілі 65 гадоў, 25 з якіх пасці на п'е

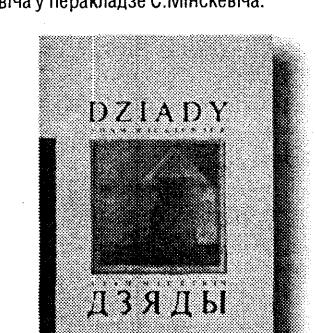
Рыгор Барадулін: Я ў завязы сізьдзяціць чацвертага году. Але тут трэба ня радавацца, не вішаваць, а спачуваніць. Таму што ўсё роўна чалавеку трэба выпіць. Бываюць у жыцці такія моманты, калі неабходна выпіць. Але ясваю запойную пяцігодку перавыкану датэрмінова. А піў я наагул выдатна, можна сказаць, геніяльна.

На май сумленыні ёсьць адзін падпісаны ліст супраць так званай «бебурнацы» (была такая абрэвіятура, што азначала: беларускія буржуазныя нацыяналісты), які «Голос Радзімы» зьбіраў. Мне тады пазванілі — мы зараз прыедзем да Вас з газеты. Я кажу: «Прыяджайце». І прыехалі. А ў мяне якраз сядзеў Каараткевіч. Мы выпівали. Валодзя заўсёды быў разумнейшы за мяне. Ген запярся ў бакоўку, так званы «цешчын пакой», і пераседзеў там. Я вымушаны быў падпісаць і апынуўся ў дурнях. Але, навучаны горкім вопытам, калі супрацоўнікі «Голос Радзімы» пачалі зноў патрабаваць падпісць ліст, я сказаў спачатку, маўляў, ня ведаю, хто такі Сахараў. Яны сталі тлумачыць. Пасыльна я проста піў, і калі падымаў слухаўку, дык, што называецца, не вязаў лыкай рабіў выгляд, што са мной прости не магчыма гаварыць. Каараткевіч, які цініць, ад мяне адсталі. Такім чынам, гарэлка мяне выратавала ад гэтага ганебнае плямы.

У савецкі час гарэлка была адзіным спосабам уцёкаў ад сапраўднасці, ад «съветлага заўтра». Прыйдзілася ныраць на цёмнае дно гарэлкі, і яна ратавала. На раніцу галава, канечно, раскальвалася, але затое душа не балела. Вось гэтае, бадай што, галоўнае ў гарэлцы, каб балела галава, а не душа.

Зміцер Бартосік

Вышлі з друку два тамы дэльюхонага выдання «Дзядоў» Адама Міцкевіча ў перакладзе С.Мінскевіча.

Пра набыцьцё можна даведацца праз тэл. (017)227-78-92.

ДАЙНЫ

З латысke мовы пераклау
Рыгор Барадулін

Здаўна латыскай дайна
Гучыць гарэзьліва ў файна.

Ай, Божа мой, Божанька!
У мяне, як рожкі, цыцкі,
Я магу хлапцоў суседзкіх
Цыцкамі пазабасьці.

Ну, ну, ну, пскі!
Маці я паскарджуся!
Што шукаюць гэны хлопцы
У мяне за пазухай?

Мне гарэлкі, мне гарэлкі,
Не магу напіца півам!
Дзеўку, дзеўку маладав,
Спаць я не магу адзін!

Каб было ў мяне ў двары
Возера гарэліцы,
На сэрэдзіне б я плаваў,
Як маленкі акунек.

Стану проці ветрыку,
Хай спаднічку развязывае,
Хай у вёсцы хлопцы ўбачаць,
На які тавар багата.

Хлопцы, дзеўак беручы,
Цыцку кожную праверце;
Брат глядзей мой адным вокам —
Дзеўку ўзлі з адною цыцкай.

Дзеецьку надоечы
Я давала стоячы.
Ці ж з-за дробязі такой
На зямлі ляжачь сырой?

ГІСТОРЫКІ СТВАРЫЛІ НАРОДЫ

У.Арлоў і Г.Сагановіч началі ўсебеларускае турнэ
з кнігаю «Дзесяць вякоў беларускай гісторыі»

У Гомелі плянавалася, што за дзень адбудзеца некалькі сустреч у ліцэях, на філялягічным факультэце ўніверситету агульна-гарадзкая імпрэза. Але на філфаку памеркавалі, што менскія госьці могуць нагаварыць лішняга.

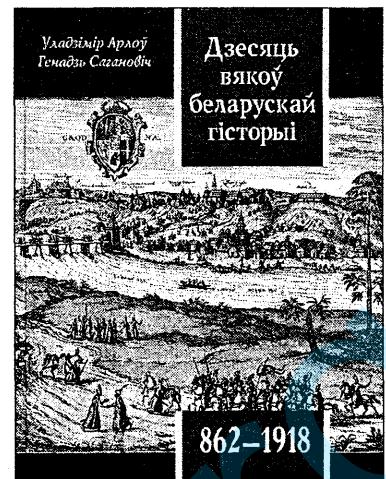
Беларускі дзяржаўны ўніверситет інжынераў чыгункі — першае, што наведалі менчукі — вылучаеца сярод гомельскіх ВНУ строгай дысцыплінай у «найлепшых» традыцыйах савецкага часу. Але гомельскі бард Андрэй Мельнікаў сваімі песнямі адразу ж скіраваў контакт публікі з гасцімі ў бок дыялёгу ў цеплыні. У.Арлоў зарыентаваў публіку з музычна-агітацыйнае рыторыкі А.Мельнікава да бліжэйшых к рэчаіснасці зъяваў: чытаньне нарысаў «Чарніла» й «Анэктот» з «Слоўніка Свабоды», любоўная лірыка з кнігі «Фаўна сноў» былі ўспрынятыя на «біс!». Даўшы пісаныя апісаныя нашае рачаіснасці найлепш паказвае прычыну ўсіх проблем. У.Арлоў мяркуе, што беларусам бязь іхнага тонкага пачуцьця гумару заставалася б толькі «цешыцца, што расейцы займаюцца сэксам сем разоў у нядзелю, і ня ведаць, што яны робяць у будзённыя дні». Як павоўбіць сваю Бацькаўшчыну праз родную гісторыю, найлепш патлумачыў Г.Сагановіч, згадаўшы, як у часе археалагічных даследзін Наваградзкага замку быў уражаны літоўска дзяўчына, якая, прытуліўшыся да рэнтак цытадэлі, шантала «Міндаўгас... Міндаўгас...» Найпрыгажэйшыя ў сувеце беларускія дзяўчыны — гэта тое, на думку спадару У.Арлоўскага.

лова й Г.Сагановіча, што найлепш рэпрэзэнтуе нашу краіну ў сувеце. Жаночая палова аўдыторыі не могла застацца абыякавай да кампліменту.

Госці таксама атрымалі свае характарыстыкі. Гэтак адна з наўчэнікі парынала аблічыў У.Арлоўскага і Г.Сагановіча з чортамі Ісусам Хрыстом, ібыла ўражана, што гэтыя «два вонкава абсалютна розныя чалавекі здольныя былі супольна выдаць адну кнігу». «Каб быць пісьменнікам, ці авалязкова мець бараду, і што яна для Вас сымбалізуе?» — пытаецца адна студэнтка. У.Арлоў: «Мне, каб быць пісьменнікам, трэба мець бараду. Я яе не галіў адуніверситетскага часу; нават на вайсковых зборах паішчасьціла захаваць. У мяне яна мае розныя адценні, што ў антычныя часы съведчыла пра пароду чалавека». «Я пачаў адпускаць яе ў вялікія патлы ў асьпірантуры. У старожытныя часы яна сымбалізавала мудрасць і мужчынскую моц, а ў Вялікім Княстве Літоўскім яе наслілі радавітыя асобы», — прызнаўся Г.Сагановіч. Грамадзкі дзеяч А.Карніенка й бард А.Мельнікаў засьведчылі сваю індывідуальнасць своеасаблівымі досьціпамі: першы паведаміў, што ў яго «адбываеца нутраная міграцыя валасоў з верхняе часткі галавы на ніжнюю», а другі салідарызуеца з «нашымі барадатымі хайрусынкамі» — мусульманамі. А.Мельнікаў, каб не ягоныя пра-мовы ў апраўданыне беларускае мовы трасяянікі (!) з спасланьнем на II Устаўную грамату Рады БНР, могбы прэтэндаваць на ўлюбёнца жаноча публікі, якая пад-

канец сустрэчы ў паўголасу падпівалася ягоныя песьні. Г.Сагановіч і У.Арлоў гаварылі меней палітызованы і больш натуральна, чым гомельскі прыхільнік ісламу. У.Арлоў, засыпаны, як поп-зорка, пытанніямі аб інтымнымі жыцці, і Г.Сагановіч, які толькі пачаў абмяркоўваць магчымасць часавых прорваў у сярэднявечнай гісторыі, мусілі развязвіцца з будучымі гомельскімі транспартнікамі, бо нечакана паўсталая кабета бальзакаўская веку съпіна да гасціцай агучыла перад аўдыторыяй галоўны жыццёўы прынцып сучаснасці: «Главное — самодисциплина». 200 хлапцоў і дзяўчат было вернутыя ў реальнасць.

Працяг гомельскага турнэ аўтараў «Дзесяцёх вякоў» адбываўся ў адукатыўным цэнтры Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі. Як і ў Менску, імпрэза пачалася з чытання У.Арловым з нататніка сваіх і чужых выслоўяў: «Ілжыя гісторыкаў трэба караць съмерцю, як фальшиваманэтнікаў... На прapanову далучыць сваю краіну да гітлераўскага Райху, дакі кароль скказаў, што не гатовы кіраваць гэтакія вялікаю краіну... Пушкін ня мае ніводнага верша, прысьвеченага магі... Міцкевіч ніколі ня быў у Варшаве, жыў два тыдні ў Познані, а пахаваны на Вавэлі... Вып'ем за вялікі расейскі народ у яго этнографічных межах... З старой беларускай актавай кнігі: «Каб дзеўкі кахалі, каб кулі міналі, каб шаблі ня бралі!... Калі ў цябе няма магчымасці закрычаць, дык трэба хаця б запішчаць...» Далей гутарка пай-

862–1918

шла пра гісторыю.

Г.Сагановіч: «У мінулым большасць людзей ня мела нацыянальнае съядомасці, што існавала ў форме этнічнасці, але на пэўнага съветагляду, што панаваўбы ў міжлюдзкіх дачыненнях. Толькі пры канцы XVIII — пачатку XIX стагоддзяў Эўропа вызначылася паводле нацыянальнае прыналежнасці, гісторыкі ж заўжды былі ў авангардзе нацыяльнага руху, і гісторыкі стварылі народы. Ужо ў пачатку XX ст. ўсё, што было беларускім, было падзелена. Спазнаць жа сябе мы можам толькі праз спазнанне мінульых тысячагоддзяў...» «Прыродахойнікі маюць прынцып сучаснікіў стварэння экалягічна чыстае «кроплі» вакол сябе. Давайце ствараць вакол сябе «кроплі» беларускасці», — парыў У.Арлоў ахвочым ды баязным гаварыць па-беларуску. Паўтары сотні чалавек цікавіліся ў стаўленнem гасціцай да звязу Беларусі ў Расеі, які сп.Арлоў і Сагановіч назвалі «абсурдам» і «недарэчнисцю» з гледзішчай адпаведна грамадзяніна ў гісторыка. На развязвітанье з Гомелем аўтары «Дзесяцёх вякоў беларускай гісторыі» пакінулі ў роздуме аўтара неагучанага запыту «есть ли место в Белоруссии для нас, злобных Великоруссов?», павячэралі ў сядзібі гомельскага «Талакі» ды зынклі ў цэмры слáнага места Гомельскага. Апошні штрых візіту падвёў У.Арлоў аўтографам на мапе Гомельскае вобласці ў яе частцы на ўсход ад дзяржаўнае мяжы РБ: «Жыве Беларусь у ейных этнографічных межах».

Віктар Мухін

напрыклад, падзвіцца на мантую Скарыны-Яноўскага». «Мы пра гэта падумаем», — быў адказ.

А можа, лепш ня думалі б і не мудрылі. А проста пакінулі ўсё, як ёсьць. Ці — як было. Надрукавалі б сіненкіх білетай «пад старыну» ды круцілі б сабе ўсе беларускія фільмы ў невялікай залі. Не сумніваюся, што залі была б поўнай. Ахвочых вярнуцца ў сваё чорна-белое юніца халасе. Вярнуцца хаця б на час дзівюхгадзінага сансу.

Пакуль ня зявіцца наша новае кіно.

Зыміцер Бартосік

МУЗЭЙ САВЕЦКАГА КІНО

У Менску хутка адным музэем стане болей. У дворыку паміж Чырвоным касцёлом і гаталем «Менск» адразу трапіравалі старасьвецкі дамок, надбудаваны ў яму трэці паверх са стромымі дахамі. Неўзабаве тут адчыніцца музэй беларускага кіно. Таго самага, пра існаванье якога ідуць спрэчкі.

Фае музэю нагадвае атмасферу маленькага кінатэатра позненавесцкай эпохі, «залатага веку» нашага «Партызанфільма». Па сценах вісяць вышываныя афішы старых кінастудыяў, на некаторыя з якіх і сам выстоіваў чэрті ў дзяяцінстве. «Дзікае паляваньне караля Стака», «Ідзі ў глядзі», «Кропка адліку»... Акрамя афи-

шаў, тут — яшчэ кадры з найбольш значных карцін. Самую прызнаную ў сувеце беларускую стужку (тураўскі фільм «Праз могілкі») кіnamузэйшчыкі перайменавалі ў «Праз могілкі». Камэдыя, адным словам.

З прачыненых дзівярэй дырэктарскага кабінету ўсіміхаеца Ленін, выткани на прыгожым ды-

вane рукамі беларускіх ткачых. «Так любіце Ўладзімера Ільіча?» — запытваўся я ў гаспадара кабінету. «Ды не, праства дзірку ў съянне закрываєм», — адказаў той. Наконт будучай экспазыцыі дырэктар развязвідзіў маюцікавасць тым, што «будуць стэнды, прысьвеченныя Тарычу й Корш-Сабліну, будзе экспанавацца старая кінатэхніка, але галоўнае — узнагароды й прызы». «Здорава, — адказаў я, — але як наконт закупіцца? Асабіста мне хадзяліася б пабачыць строй «апошній з Яноўскіх» ці дакрануцца да «скарабу Альшанскага замку», ці,

ект — ужо для Полацку, з ухвалюю мітрапаліта Філарэта: каноны праваслаўнай царквы скульптар у сваёй працы не парушыў. Прывез ён і прошы на помнік. Ад гарадзікіх уладаў патрабавалася толькі зрабіць добраўпарадкаванне тэрыторыі. На такі варыянт улады згадаўся хутка (бо сёлета трэба адзначаць 2000-я ўгодкі хрысціянства). Правда, у сяброву створанага з гэтай нагоды аргкамітэту ўзынкілі заўбагаці — палачане папрасілі паменшыць на славутай зямлячыці колькасць крыжоў і прыбраць німб з галавы.

Помнік хочуць паставіць да сярэдзіны траўня і такім чынам

пасыпець да афіцыйных урачыстасцяў.

У той самы час у суседнім Наваполацку старшыня гарыканкаму Аляксандар Камароў, былы полацкі віцэ-мэр, сказаў на прэ-кандэрэнцыі, што горад зъбрецца ўсталяваць чыгунны помнік заснавальнікам юнага гораду. У Полацку і Наваполацку шмат прыхільнікаў аўяднання двух местаў. Таму ў журнالісту адразу паўсталі пытанні: у які гісторычны кантэкст патрапіць камароўскі помнік пасля аўяднання? Стане манументам заснавальнікам некалькіх мікрападзінай?

Васіль Кроква

КАМЕННЫЯ СТРАСЬЦІ

У той дзень, калі бізнесоўца з Сургуту Анатоля Сілівончыка арыштавалі за налёт ягочных гадаванцаў на Мікалаеўку, яго чакалі ў майстэрні менскага скульптара Аляксандра Шомава: ён зьбіраўся прафинансаваць усталіванье ў Полацку помніка асьветніці Эўфрасінні.

Шомаўская Эўфрасіннія мела шанец пайстаянца ў Полацку яшчэ ў 1995 годзе. Мясцовыя бізнесоўцы, якія займаліся нафтаю, давалі

гроши на помнік. Што зашкодзіла рэалізацыі праекту? Супраць быў тагачасны намеснік старшыні гарыканкаму Аляксандру Камароў, які падтрымліваў праект маладой скульптаркі Натальі Аліок.

У быльых фундатараў з прыходам Лукашэнкі нафтовы бізнес ляжнуўся. И Шомаў зъвярнуўся да Сілівончыка. Але Сілівончыку цяпер даводзіцца фінансаваць рамонтныя працы ў гомельскай тур-

12 НАША НІВА

ЛІСТЫ БРАТУ-2

Ня так даўно гуляю сам сабе ў парку, аж чую: хлопецъ з дзяўчынай, што ідуць наперадзе, спрачаюцца пра нядайні допіс сп. Севярына ў «НН». Гэтага прамінцу нельга, вырашыў ваш карэспандэнт і, рызыкуючы нарвацца на непрыемнасць, да-чапіўся да парачкі. Адыграла ролю маё шляхетнае красамоўства, і я пераканаў іх запісаць свае думкі ды даверыць іх мне. Прашу рэдакцыю надрукаваць лісты пра-сунутай моладзі цалкам, бяз гэтай вашай жорсткай рэдактуры.

дац. Юзік Лабецкі

Правільна пішаши, браце. Прыйшло на думку і мне, пільна разъведаўши аб ўсім ад пачатку, як сълед апісаць табе праўду аб тых словах, якіх цябе навучылі.

Бо закон добры, калі хто карыстаецца ім, ведаючы, што ён пакладзены для беззаконных і непакорных, бязбожных і грэшнікаў, распушных і паганых, для забойцаў бацькоў і матак, для душагубаў, для буднікаў, мужжаложнікаў, грабежцаў людзей, брахунуў, вераломных і для іншага, што праціўна здаровай навуцы.

Зразумела, што німа закону у тых, якія куюць здрадніцкія замыслы і кажуць: вось зынштожым мы іх, каб не былі яны больш народам. Бó яны зъмянілі праўду на ілжу і служаць стварэнню замест ства-рыцеля. Жанчыны іх зъмянілі прыроднае карыстаньне на проціпрыроднае. Гэтаксама і мужчыны іх пакінулі прыроднае карыстаньне з жаночага полу. Яны ня толькі гэта робяць, але й пахваляюць тых, хторобіць.

Дык што ж скажам на гэта? Хто супраць нас? Ня ўжо яны адлучаць нас ад любові? Таму перамагай зло дабром. Но начальнікі страшны не для добрых дзел, але для благіх. Хочаш не баяцца ўлады? Рабі дабро і атрымаеш пахвалу ад яе.

Але навошта ты судзіш брата свайго? Бо маеш веру? Дык май яе сам у сабе перад

Богам. Рабом ты пакліканы? Не клапоцься. Але калі можаш стацца вольны, скрытай зь лепшага.

Навучай. Няхай нехта пагарджае маладосцю тваей, а ты будзь узорам у сло-ве, у жыцці, у любові, у духу, у веры, у чыстасці.

Брат Ю.

Я зразумела цябе! Сапраўды, нацыя ёсьць адзінай рэальнасцю і сынтэзам ка-штоўнасцяў расы. Яна — адзінства лёсу ўва-хуесагульнасці.

Беларусь — бастыён славянскага цыві-лізацыі. Толькі яе лідэр можа быць духоўным правадыром славянскага съвету. Беларуская дзяржава — прававое ўласаблен-не нацыі, сілавыя структуры — яе эталён.

Так, насыпела пільная патрэба аздравівці наша сацыяльнае жыццё. Злоўжы-ванье прыватнай уласнасцю будзе спы-нене. Салідарнасць народу ўмацеўца на ідэі разъвіцця ўтворчасці. Клясавая ба-рацьба не паўстане дзеля згуртаваньня грамадзтва як супольнасці ўтворчараў. Гонар кожнага будзе адноўлены праз рэінтара-цию ва ўлоньне. Дзяржаваўная форма дасяг-не поўнай адпаведнасці ўтрыманню лідэр-ства лепшымі элементамі калектыву.

Нацыянальныя кадры будуць выхава-ныя як хрысьціяніе і патрэты.

Безумоўна, некаторых патопіць і зынішчыць як палітычных, духоўных і інтэлектуальных дзеячоў вір гэтай актыў-насці. Мала хто будзе абраны.

Бо ніякай сіла, нават духоўная, ня здо-лее паўплываць на лёс нацыі, покуль будзе мясьціцца па-за нацый і яе дзяржавай.

Сястра Э.

P.S. Глыбокі раздум выклікаюць гэтыя маленкія дакументы эпохі. Вось што здолнае зрабіць няпэўнае слова. Ня ўжо малады ідэолягі дазволіць свайму твору сап-саваць асалоду жыцця цудоўнай нацыя-нальнай-свядомай пары і ня дасыць адпа-ведных камэнтароў таму, што яны напісалі (ня надта каб самастойна, але, безумоўна, шчыра).

3 павагай, Юл.

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Яўгені В. Электронны адрас Уладзіслава Яндзюка: belcentrum@post.cz
Райце III. з Гомеля. Замовіць кнігу «10 вякоў беларускай гісторыі» Вы можаце ў «Кнігі поштай/Сотвар»: 220005, Менск-5, а/с 13, ЗАТ Сотвар, т. для дасведак (017) 234-93-71 (пасля 21-й, Сяргей). Звязніцеся таксама ў гомельскія сядзібы БНФ і ТБМ, у суполкі «Гарт», «Яравіт», магчыма, там праадаецца.

Міколу Б. з Дубровы. «Ці звіраюцца відэа- і аўдыёматэрыялы, каб зафіксаваць канец ХХ стагодзьдзя ў Беларусі? Можа трэ адмысловая праграма?» — пытаетесь Ви. Нешта робіць тэлебачаны, на турналі, але ва ўсіх наших дзяржавных інстытуціях няма пачуцця гістарычніц і пагатоў вечнасці. Яны найміты ў наймічкі, і адлю-страваны, якія яны ствараюць, найчасцей зънікаюць разам з тымі, каму яны слу-жакі. Стварэнне архіваў — справа важная. Увогуле ж, гэта справа кожнага чалавека і ўсяго незалежнага беларускага грамадзтва.

С. з Віцебску. Купон бясплатнай прыватнай абвесткі Вы можаце выразаць, на-пісаць на ім тэкст, які Вы хочаце зъмісціць у газэце, даслаць нам, і мы надрукуем.

КУПОН БЯСПЛАТНАЙ ПРЫВАТНОЙ АБВЕСТКІ

Запоўніце гэты купон, і мы надрукуем Вашу абвестку (на больш за 15 словам) бясплатна. 220050, Менск, а/с 537

ТЭКСТ

Імя і прозвішча

Адрес, тэлефон

САБАЧАЯ ГІСТОРЫІ

Віктар ШНІП

Адзін сабака наеўся таблетак. Ляжыць і памірае. Убачыў сабаку Граждан і выклікаў хуткую дапамогу. Прыехала хуткая і забрадала Граждана.

Адзін сабака першы раз трапіў у Радзівіл. Убачыў сабаку Граждана, падбег да яго: «Гэта вы Міхail Булгакаў?» «Не! Я Тургенев...»

Адзін сабака ўваліўся ў сілансную яму. Ляжыць у ёй і разважае: «Відаць, я ўжо на тым съвеце... Вунь і Граждан ідзе...»

Адзін сабака памёр, і паклалі яго ў труну ў белых шкарпэтах. Прыйшоў Граждан і зняў іх з сабакі. А сабака скапіў Граждана за руку і закрычаў: «Аддай мае шкарпэты!...»

Адзін сабака піў і плакаў. Плакаў і піў. А Граждан служыў у міліцы.

Адзін сабака ішоў па вуліцах і нічога не разумеў. А тут Граждан: «Вашы даку-менты!» А сабака ў адказ: «Ніхт фэрштэйн!»

Аднаму сабаку прысвоілі званыне ге-рою. Прыйшоў Граждан і прыбыў да будкі мармуроўшчыны ў сілансную яму. Адзін сабака піў і плакаў. Плакаў і піў.

Аднаго сабаку добра кармілі. А ён усё

роўна на Граждана глядзеў.

Аднаго сабаку пусціў да сябе жыць Граждан. І вось пайшоў Граждан плаціць квартплату. А яму і кажуць: «За цябе ты-сяча, а за сабаку — піца». «Чаму так мно-га за сабаку?» — разглазаўся Граждан. «А там што ты ія Лей Талстой!»

Адзін сабака ляцеў на ераплане. Убачыў гэта Граждан і сказаў: «Народжаны поўзандзь, лятаць умее».

Адзін сабака быў піянэрам. Пачэпіць чырвоны гальштук і ходзіць з барабанам па вуліцах. Глядзеў на гэта ўсё Граждан, глядзеў і вырашыў: «Пара ўжо яму і пілу даць...»

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАННЫ

Надзіку Шыльдускую з Браслава бацькі ды сястрычка віншуюць з нараджэннем (15 гадоў), Днём съв. Валянціна. Веры, нарадзе ў пелушу будучыно, хаканьня!

Грамадзянку Вольгу Драздову віншуць з Днём народніна. Зычу поспехам з ёздайсцюнаў усіх мараў. Алена П.

Віншу сваю любімую Катынскую з Днём съвятога Валянціна! Жызві зларова! З хаканьнем, твой Андруш.

Gruppe 303 gratuliert Natascha und Olga zum Geburtstag Nehmt unsere Herzen!

Будучага Прэзыдэнта Беларусь недабітых беларускай нацыянальності віншуць з мінулым Днём съвятога Вінцuka (Валянціна)!

Людзі Жыцьку. Дзяячына, не сумуй! Жыццё працягаеца. Будзь разам! Насцэнца

Ірка Самоілава з Барысава! Прывітаныне! Як табе газета «НН»?

Чытай ды беларусуўсяцца. Яшчэ лабачымся. Сяржук

ідзі

Сладка Сабалеўскі! Не чапайце граждана Шніпа зь яго сабакамі.

Ličwini! Razam z Braliujiu Polszzaj d Szlachockaje Wołnašči!!!

Adradzimo Rečz Paspałiutu Aboodwuch Narodau! Žyvie w WKL!!!

Konfederacyja Ūsič Stanau WKL

Ліцьвіны, крываці, палешукі і іншыя. Тадзе дзяяліць нас, мы адзінай нація — мы бацькі! Андрушъ з Менску

Беларускі нацыяналіст мае права змагаць і перамагаць. Арга-нізіца беларускіх нацыяналіст-рэвалюцыйнага «Агні»,

220103, а/c 6

Беларусы маюць сілы сказаць «не» зьдзекам з краіны і нації.

Скажа «не» Нацыянальная Армія Беларусі. Ян Беларус'

Ты лявія (саяцілі, антархіст), памяркоўні (чытай, «боесхр-бетныя», атэзіст). Тады ты вораг Айчынны!!! Алеi з Палескі

Створым Рух — адрада Нациі, адбудову Дзяржаву. Вывольны

Камітэт Літвы запрашва да супрацоўніцтва. Прыедзем.

220113, а/c 197

Pa-Indanezjisku «Kami suka Sucharito» aznapaeje «Ja liblu Sucharito». Hieranir Celius

Выкапаў вялікую падзяку таварышу В.Мухіну за бацьку з палінізмам і абарону русізма, а також за супраців'яніні на зыні

навукоў. Слайды, якія зънікаюць больш за 18 год у ТБМ (Румянцева 13). Т.: 258-85-11

Шукаю аднадомнага з паганскім съвятагліздам. Хвалі стара-беларускіх Багам! А/c 31, Пінск-1, 225710

Шукаю съвядомых беларусаў для піставання. Цікавілося ўсім беларускім, любімы гурт «NRM». Менск, 220086, вул. Славінскага 1/4—38

Выказываем спачуванье
Міхалу Баразуну
з прычыны спасыцілага гора —
съмерці бацькі

ГАЗЭТА ПРЫМАЕ ТАКСАМА АБВЕСТКІ БОЛЬШЫМ ШРЫФТАМ ЗА НЕВЛІКУЮ ПЛАТУ

- да 20 словам — 56 руб..
- звыш 20 словам — 78 руб..
- па-мастаку аформленая аб'язва — 22 руб. за 1 кв. см.
- па-мастаку аформленая аб'язва памерам больш за 24 кв. см з улікам кошту арыгінал-макету — ад 44 руб. за 1 кв. см. За аб'язву пра сямейную падзеі — зыніка.

Каб замовіць платную прыватную абвестку, трэба пералічыць праз пошту перадавомі разнавідныя разынкіўкі ажыццяўнікі.